

บทความวิจัย

เรื่อง The Handmaiden : ความปรารถนาและชัยชนะของสตรี

โดย

นางสาวปภัศรา สิทธิปัญญาพันธ์

เสนอ

อาจารย์พิพัฒน์ สุยะ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2559

หัวข้อสารนิพนธ์	The Handmaiden : ความปรารถนาและชัยชนะของสตรี
ชื่อนักศึกษา	นางสาวปภัศรา ลิทธิปัญญาพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พิพัฒน์ สุยะ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่อง The Handmaiden : ความปรารถนาและชัยชนะของสตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาของลัทธิขงจื้อที่มีอิทธิพลต่อผู้หญิงเกาหลี รวมไปถึงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่สะท้อนให้เห็นในภาพยนตร์ จากการศึกษาพบว่าสังคมเกาหลีในช่วงเวลานั้นเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) อันสืบเนื่องมาจากการรับเอาอิทธิพลของลัทธิขงจื้อมาเป็นเวลายาวนาน โดยให้ความสำคัญและยกย่องผู้ชายอยู่เหนือกว่าผู้หญิงในทุกๆด้าน ทำให้ผู้ชายมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆทั้งในบ้านและนอกบ้าน ผู้หญิงมีหน้าที่ที่จะต้องเชื่อฟังและทำตาม อยู่ในโอวาทของผู้ชาย ไม่มีอิสระในการใช้ชีวิต นอกจากนี้แนวคิดของลัทธิขงจื้อที่ยังคงฝังรากลึกในสังคมเกาหลี ยังส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้หญิงอีกด้วย รวมถึงวรรณกรรมคำสอนเกี่ยวกับการวางตัวให้เป็นผู้หญิงในอุดมคติตามแบบที่สังคมคาดหวัง

จากการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นต่างๆเกี่ยวกับความเป็นหญิง สถานภาพและบทบาทที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง The Handmaiden ทำให้เห็นว่าสังคมเกาหลีในขณะนั้นได้กดขี่และลดบทบาทความสำคัญของผู้หญิงให้เป็นเพียงที่รองรับอารมณ์ของผู้ชาย หรือเป็นแค่วัตถุทางเพศของผู้ชายเท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย อาจารย์พิพัฒน์ สุยะ เป็นอย่างสูง ที่คอยช่วยเหลือดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ รวมไปถึงแก้ไขในจุดที่ผิดพลาด ชี้แนะแนวทางจนสารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้ารู้สึกขอบคุณและซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนมาโดยตลอดในระหว่างที่ทำสารนิพนธ์ ทำให้สามารถทำสารนิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยให้คำแนะนำในสิ่งที่ไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยต่างๆ รวมไปถึงคอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน จนสามารถทำงานได้สำเร็จ

และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้หล่อหลอมให้ความรู้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกในการติดต่อกิจกรรมต่างๆ ต้องขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
1. บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
วิธีการดำเนินการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2. ปรัชญาขงจื้อและการเผยแพร่เข้าไปในเกาหลี	
2.1 ปรัชญาขงจื้อ	11
2.1.1 ชีวิตประวัติขงจื้อ	11
2.1.2 แนวคิดทางปรัชญาของขงจื้อ	15
2.2 ขงจื้อกับสังคมเกาหลี	22
2.2.1 การเผยแพร่เข้ามาของลัทธิขงจื้อในเกาหลี	22
2.2.2 อิทธิพลของลัทธิขงจื้อที่มีต่อสังคมเกาหลี	25
3. สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่สะท้อนในภาพยนตร์	
3.1 ภาพยนตร์เรื่อง The Handmaiden	29
3.2 สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่สะท้อนในภาพยนตร์	32
3.2.1 สถานภาพและบทบาทด้านสังคม	32
3.2.2 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว	33
3.2.3 สถานภาพด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ	34
3.3 อิทธิพลของขงจื้อที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของสตรี	35
4. สรุปและข้อเสนอแนะ	
4.1 สรุปผลการศึกษา	40

บรรณานุกรม	41
ประวัติผู้ศึกษา	43

1. บทนำ

หลักการและเหตุผล

ไม่ว่าในยุคสมัยใดผู้หญิงมักจะถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนแอและต้องได้รับการปกป้องดูแลจากผู้ชายเท่านั้น ทศนคติเหล่านี้ครอบครองจิตใจของผู้คนมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คนในแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลทางความเชื่อมาจากลัทธิขงจื้อ ซึ่งจะให้ความสำคัญกับผู้ชายเป็นใหญ่ บทบาทและสถานภาพของผู้หญิงเมื่อเทียบกับผู้ชายแล้วจึงไม่มีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน

ประเทศเกาหลีใต้เป็นหนึ่งในประเทศที่ยึดถือเอาแนวความเชื่อเหล่านี้มาอย่างมั่นคงตั้งแต่อดีต ประเทศเกาหลีใต้อยู่ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) สืบเนื่องมาจากลัทธิขงจื้อได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชาวเกาหลี ที่มีค่านิยมในการยกย่องและให้ความสำคัญกับผู้ชาย แต่กลับกันก็กดขี่และดูถูกผู้หญิง ในประวัติศาสตร์เกาหลีมีการกล่าวถึงการกดขี่ผู้หญิงตั้งแต่ยุคโซซอนโบราณเป็นต้นมา ซึ่งในสมัยนั้นผู้ชายมีอำนาจสิทธิ์ขาดเป็นใหญ่มาโดยตลอด ผู้ชายจะมีบทบาทเป็นหัวหน้าผู้ปกครอง ผู้นำครอบครัว มีอำนาจในการกำหนดและควบคุมความเป็นไปของสังคม ในขณะที่ผู้หญิงถูกจำกัดบทบาทให้ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ต้องเชื่อฟังและอยู่ในกรอบของระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม จนไม่มีสิทธิเสรีภาพและอิสระในการดำเนินชีวิต หลักจริยธรรมทางลัทธิขงจื้อใหม่ในสมัยราชวงศ์โซซอนกำหนดให้ความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงและลำดับชนชั้นของบุคคลเป็นสิ่งที่ฟ้าลิขิต เหล่านี้ล้วนมาจากการนับถือคำสอนของลัทธิขงจื้อที่เชื่อว่า ทั่วทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง ทุกสิ่งจะมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และจะมีการเรียงลำดับสูงต่ำ จากชั้นต่ำสุดคือมนุษย์ขึ้นไปจนถึงสวรรค์ ชายสูงส่งเหนือกว่าหญิง กฎระหว่างชายกับหญิงและค่านิยมที่ว่าผู้หญิงยอมทำตามผู้ชาย (ดำรง ฐานดี, 2547: 242) ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมเกาหลีเป็นอย่างมาก ต่อเนื่องมาจนถึงช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ถึงแม้ว่าเกาหลีจะถูกญี่ปุ่นเข้ามายึดครอง แต่ความเชื่อเหล่านี้ก็ยังไม่ได้เลือนหายไปจากสังคมเกาหลี ผู้หญิงยังคงอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของผู้ชาย นอกจากนี้ยังมีความรุนแรงและบังคับกดขี่อย่างไร้มนุษยธรรมมากยิ่งขึ้นไปอีก ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่อ้างถึง

ผู้หญิงในฐานะเพียงสินค้าและเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างบารมีให้กับวัฒนธรรมชาย เป็นผู้มีส่วนต่อการสร้างผลประโยชน์ให้แก่สถาบันชายเป็นใหญ่เท่านั้น (จันทรัตน์ ธรรมวงศ์, 2552: 19)

ลัทธินี้จึงถือได้เข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้หญิงในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งในภาพยนตร์เรื่อง “The Handmaiden” ของผู้กำกับ ปาร์ค ซาน วุก เป็นเรื่องราวในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ที่ญี่ปุ่นได้เข้ามายึดครองเกาหลี ได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงอีกแง่มุมหนึ่งของผู้หญิงผ่านตัวละครหลักของเรื่องที่ไม่ต้องการจะตกอยู่ภายใต้อำนาจการจงใจของผู้ชายไปตลอด หญิงสาวที่ชื่อ ซุกฮี เด็กสาวนักลี้ภัยกระเป่าที่โตมาในครอบครัวมิชชันนารี มีปูจิวาระ เป็นหัวหน้าแก๊ง เขาส่ง ซุกฮี ให้ไปเป็นสาวใช้ของฮิเดโกะ สาวญี่ปุ่นสูงศักดิ์ผู้มีสมบัติมหาศาล ฮิเดโกะเติบโตมาภายใต้การควบคุมของโคซูกิผู้มีศักดิ์เป็นน้ำเชยของเธอ ตั้งแต่เด็กฮิเดโกะจะถูกเลี้ยงเชื่องให้เป็นคนอ่านหนังสือวรรณกรรมซุงกะ¹ เพื่อทำหน้าที่อ่านหนังสือให้เหล่าแขกของโคซูกิฟัง สร้างแรงจูงใจในการขายหนังสือเล่มนั้นๆ ฮิเดโกะได้รับการฝึกฝนอย่างเข้มงวดอีกทั้งยังต้องแสดงท่าทางประกอบด้วย เพื่อให้เข้าถึงอารมณ์ ถ้าไม่ถูกใจก็จะทำโทษอย่างรุนแรง ซึ่งนั่นทำให้ฮิเดโกะมีสถานะเป็นวัตถุทางเพศ ให้พวกผู้ชายลวนลาม แม้จะเป็นแต่ในจินตนาการก็ตาม เพราะจินตนาการอาจเป็นพื้นที่สุดท้ายให้พวกผู้ชายในเรื่องซึ่งบางส่วนด้วยอายุ อาจหมดสมรรถภาพแล้ว หรือไม่ก็ด้วยสภาพหรือสถานะทางสังคมที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถแสดงอาการหื่นกามออกมาได้อย่างชัดเจนนัก อย่างน้อยการได้ลวนลามผู้หญิงทางความคิดและสายตาก็ยังทำให้พวกเขาคิดว่าตัวเองยังยิ่งใหญ่อยู่ โดยปูจิวาระมีแผนการที่จะหลอกล่อเธอให้ตกหลุมรักเพื่อหวังสมบัติของเธอ ถึงแม้ว่าในเวลาต่อมาปูจิวาระจะเปลี่ยนแผน หันมาร่วมมือกับฮิเดโกะในฐานะหุ้นส่วนทางธุรกิจแทน โดยใช้อิสรภาพที่ฮิเดโกะจะได้รับเป็นข้อแลกเปลี่ยน แต่ลึกๆ แล้วปูจิวาระยังเชื่อมั่นตนเองอยู่เสมอว่าสุดท้ายแล้วฮิเดโกะก็จะหลงรักและยอมเป็นของเขา เพราะเชื่อว่าผู้หญิงอยู่ไม่ได้โดยปราศจากผู้ชาย

¹ซุงกะ (春画) หนังสือภาพพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการร่วมเพศ ซึ่งโด่งดังและเป็นที่ยอมรับในสมัยเอโดะ

แต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมดในภาพยนตร์เรื่อง The Handmaiden ก็ได้ทำลายความมั่นใจของเหล่าผู้ชายเหล่านี้ลงอย่างสิ้นเชิง ทั้งฮิเดโกะและซุกฮิก็ได้แสดงออกอย่างชัดเจนว่า พวกเขาไม่ได้พึงพอใจกับการอยู่ใต้อำนาจของผู้ชายอย่างเขาคือต่อไป เพราะแท้จริงแล้วผู้หญิงก็ถูกใช้เป็นเพียงแค่หนึ่งในแผนการที่จะก้าวไปสู่อิสรภาพและหลุดพ้นจากอำนาจการจองจำของผู้ชายเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดขงจื้อที่มีอิทธิพลต่อผู้หญิงเกาหลีในสังคมชายเป็นใหญ่
2. เพื่อวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมเกาหลีที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์

เรื่อง The Handmaiden

ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้จำกัดขอบเขตของการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาขงจื้อและอิทธิพลของลัทธิขงจื้อที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมเกาหลี โดยเลือกวิเคราะห์จากตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ เรื่อง The Handmaiden ได้แก่ ฮิเดโกะและซุกฮิ ซึ่งเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในภาพยนตร์ดังกล่าว โดยแบ่งเนื้อหาได้ดังนี้

1. บทนำ
2. ปรัชญาขงจื้อและการแพร่เข้าไปในเกาหลี
3. สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเกาหลีที่สะท้อนในภาพยนตร์
4. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาในสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความต่างๆ รวมไปถึงข้อมูลและบทความที่เกี่ยวข้องจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอตามประเด็นที่ได้กล่าวถึงในขอบเขตของการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดขงจื้อที่มีอิทธิพลต่อผู้หญิงเกาหลีในสังคมชายเป็นใหญ่ (Patriarchy)
2. ความรู้และความเข้าใจสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเกาหลีที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง The Handmaiden

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาขงจื้อ

ชิน คีน เฮ (2543) (อ้างถึงในสุกัญญา อินตะโคด (2550) บทความ “ขนบจารีตและค่านิยมขงจื้อกับการกดทับผู้หญิงเกาหลี”) ได้ศึกษาค่านิยมและจริยธรรมสำหรับสตรีที่ถูกลัทธิตขงจื้อครอบงำ กล่าวถึง ค่านิยมสำหรับผู้หญิงที่ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ อันประกอบด้วย ค่านิยมชายสูงส่งเหนือกว่าหญิง, กฎระหว่างชายกับหญิง, ผู้หญิงยอมทำตามผู้ชาย, ผู้หญิงถูกทอดทิ้งได้เสมอโดยไม่มีสิทธิฟ้องร้อง และจงมีความจงรักภักดีต่อสามีผู้เดียว พบว่าค่านิยมลัทธิขงจื้อมีส่วนต่อการที่ผู้หญิงถูกกดขี่อย่างสมบูรณ์แบบ ดังนี้

1. ค่านิยมชายสูงส่งเหนือกว่าหญิง ในบรรดาค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้หญิงในลัทธิขงจื้อ ค่านิยมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ค่านิยมว่าด้วยการยกย่องผู้ชายและดูถูกผู้หญิง หลักจริยธรรมทาง

ลัทธิขงจื้อใหม่ของจูซีในสมัยราชวงศ์โชซอนกำหนดให้ความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงและลำดับชั้นของบุคคลเป็นพรหมลิขิตหรือสิ่งที่ฟ้าลิขิต รัฐบาลได้เผยแพร่หลักจริยธรรมของลัทธิขงจื้อด้วยระบบการศึกษาที่ให้กับชนชั้นสูงและสามัญชน หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษตามกฎหมายอย่างเข้มงวด แนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างชายกับหญิง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาได้รับการทำความเข้าใจว่าเป็นหลักมูลฐานของโลกและจักรวาล ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงเปรียบเสมือนความสัมพันธ์ระหว่างฟ้ากับดิน จักรพรรดิกับขุนนาง การเปรียบเทียบในลักษณะนี้มาจากปรัชญาฮินหยาง จึงมักมีการเปรียบว่าผู้ชายเป็นผู้สร้างจักรวาล ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย ค่านิยมการยกย่องผู้ชายและดูถูกผู้หญิงเป็นกลไกสำคัญที่จำกัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตและการศึกษาของผู้หญิง ทางด้านการศึกษาผู้ชายจะมีโอกาสเรียนหนังสือ แต่ผู้หญิงจะไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา เพราะคนในสังคมที่นับถือลัทธิขงจื้อถือกันว่าการศึกษาของผู้หญิงไม่สอดคล้องกับจริยธรรมความเป็นภรรยา สมัยราชวงศ์โชซอนจึงไม่สนับสนุนการศึกษาของลูกสาว อีกทั้งยังมีคำกล่าวที่ว่า “การที่ผู้หญิงมีความสามารถทางด้านการศึกษานั้นเป็นอัปมงคลหรืออาภัพ” บิดามารดาจึงมีลูกสาวอยู่ในบ้านและฝึกให้ทำแต่งงานบ้านงานเรือนจนกว่าจะแต่งงาน

2. ค่านิยมกฎระหว่างชายกับหญิง ในสมัยราชวงศ์โชซอน กฎแห่งชายกับหญิงทำให้มีการแบ่งแยกบทบาทและหน้าที่ของผู้ชายกับผู้หญิงออกจากกันอย่างชัดเจน โดยสังคมกำหนดว่า ผู้ชายมีบทบาทและหน้าที่ในงานสังคม ส่วนผู้หญิงรับผิดชอบงานบ้านและเลี้ยงดูลูก ดังนั้นผู้ชายจึงได้รับการศึกษาตามระบบที่เป็นทางการเพื่อใช้ประกอบอาชีพตลอดจนเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม ส่วนผู้หญิงไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา มีเพียงการขัดเกลาคุณธรรมและฝึกฝนทักษะทำงานบ้านภายในครอบครัวเพื่อให้สามารถควบคุมงานบ้านและดูแลลูกได้ ข้อห้ามหรือการจำกัดการออกนอกบ้านของผู้หญิงทำให้ผู้หญิงต้องอยู่แต่ในบ้านและได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากครอบครัวเท่านั้น กฎข้อนี้ยังทำให้ผู้หญิงกับผู้ชายต้องแบ่งเขตภายในบ้านและแยกกันอยู่ ผู้หญิงอยู่ข้างในสุดของบริเวณบ้านหรือผู้ชายอยู่ข้างนอกไม่เล่าเรื่องนอกบ้าน ผู้หญิงอยู่ในบ้านไม่เล่าเรื่องในบ้าน กฎข้อนี้ทำให้ผู้หญิงถูกควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ ก็คือภายในบ้าน และไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้สัมผัสกับสังคมภายนอก ภายในบริเวณบ้านจึงเป็นพื้นที่ที่มีเสรีภาพที่สามารถทำอะไรก็ได้แห่งเดียวสำหรับผู้หญิงชนชั้นสูง

3. ค่านิยมผู้หญิงยอมทำตามผู้ชาย หลักจริยธรรมสำหรับผู้หญิงในลัทธิขงจื้อเป็นหลักจริยธรรมที่สัมพันธ์กับผู้ชาย โดยเฉพาะจริยธรรมสำหรับผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นจริยธรรมที่มีต่อสามีและครอบครัวของสามี ลัทธิขงจื้อไม่ยอมรับความเป็นตัวของตัวเองของสตรี ยิ่งถ้าหากเป็นหญิงโสดยิ่งไม่มีความเป็นตัวของตัวเองและจะถือว่าเป็นผู้หญิงไร้ค่า ด้วยเหตุนี้คุณธรรมสูงสุดที่สตรีอาจบรรลุได้ก็คือคุณธรรมของความเป็นภรรยา โดยลัทธิขงจื้อเห็นว่าผู้หญิงต้องทำตามสามีคือภาพที่สามีจูงและนำภรรยา ส่วนภรรยาที่ตามสามี อันเป็นอุดมการณ์แห่งชีวิตคู่เป็นค่านิยมที่ทำให้สถานภาพสตรีอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อยและอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายตลอดชีวิต นั่นคือ ผู้หญิงเมื่อยังเด็กต้องเชื่อฟังบิดา เมื่อแต่งงานแล้วต้องเชื่อฟังสามี เมื่อสามีตายก็ต้องเชื่อฟังบุตรชายคนโต ซึ่งเป็นข้อบังคับว่าผู้หญิงไม่ควรตัดสินใจสิ่งใดๆด้วยตนเอง ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายตั้งแต่เกิดจนตาย

4. ค่านิยมผู้หญิงถูกทอดทิ้งได้เสมอ โดยที่ไม่มีสิทธิ์ฟ้องร้อง หลักคำสอนข้อนี้ทำให้สถานภาพของผู้หญิงตกต่ำ ซิลกอกจี้กหรือระบบหย่าร้าง กำหนดข้อปฏิบัติที่ภรรยาไม่ควรกระทำ 7 ประการ คือ การไม่เคารพนับถือบิดามารดาของสามี, การไม่มีลูก, การคบชู้, การหึงหวงริษยา, การมีโรคเรื้อรัง, การพูดมาก และการลักขโมย หากผู้หญิงทำเพียงประการใดประการหนึ่งก็จะโดนไล่ออกจากบ้าน แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่าอำนาจของผู้ชายสามารถบังคับผู้หญิงได้ทั้งกายและใจ ซึ่งบางครั้งรวมไปถึงเรื่องที่เป็นไปไม่ได้หรือเป็นไปได้นยาก เช่น บังคับให้ภรรยามีลูกคนแรกเป็นลูกชาย โดยข่มขู่ว่าถ้าทำไม่ได้จะมีภรรยาน้อย

5. ค่านิยมจงมีความจงรักภักดีต่อสามีผู้เดียว เป็นค่านิยมที่ว่าด้วยการรักษาพรหมจารีหรือไม่ยอมให้แต่งงานใหม่ ด้วยคติที่ว่า "ผู้ชายเป็นฟ้า ฟ้าเป็นสิ่งที่เล็งไม่ผัน สามีก็เป็นผู้ที่เล็งไม่ผันเช่นเดียวกัน" หมายความว่า สามีมีภรรยาใหม่ได้ แต่ผู้หญิงที่เป็นม่ายแต่งงานใหม่ไม่ได้ ผู้หญิงในสมัยราชวงศ์โชซอนนั้น เป็นยุคที่ลัทธิขงจื้อควบคุมในเกือบทุกด้าน ถูกบังคับให้รักษาพรหมจารีและจงรักภักดีต่อสามีเพียงผู้เดียว แต่สำหรับผู้ชายถ้าหากว่าภรรยาเสียชีวิตหรือหย่าร้างสามารถมีภรรยาใหม่ได้เสมอ สังคมสมัยนั้นบังคับให้สตรีชื้อสตัยและภักดีต่อสามีผู้เดียวไปจนตาย

พรชัย ตระกูลวารานนท์ (2553) แปล “พื้นถิ่นแผ่นดินจีน” ของศาสตราจารย์เพ็ญเสี้ยววง กล่าวถึง หลักความสัมพันธ์ทั้งห้าของขงจื้อ โดยอธิบายถึงหน้าที่ของแต่ละบุคคล หากทุกคนทำตามหน้าที่แล้วสังคมก็จะสงบสุข และสำหรับผู้หญิงจะมี “ข้อพึงปฏิบัติการเชื่อฟังสามประการ และหลักคุณธรรมสี่ประการ” ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของลัทธิขงจื้อที่ครอบงำชีวิตผู้หญิง เป็นหลักการปฏิบัติที่ผู้หญิงพึงกระทำ คือ การเชื่อฟังสามประการ ได้แก่ (1) ในวัยลูกสาวเชื่อฟังพ่อ (2) แต่งงานแล้วเชื่อฟังสามี (3) เมื่อเป็นหม้ายเชื่อฟังลูกชาย และคุณธรรมสี่ประการที่เป็นหลักกำหนดพฤติกรรม คำพูด กิริยาและการทำงานของผู้หญิง ได้แก่ (1) บริสุทธ์และอ่อนน้อม เชื่อฟังทุกอย่าง กิริยาเรียบร้อย (2) วาจาสงบเสถียร (3) ประพฤติตัวอยู่ในกรอบอันดีงาม (4) ทำงานฝีมือ เย็บปักถักร้อยได้ดีเยี่ยม

กรศิริ คตภูธร และ ชูจิต ชายทวีป (2557) บทความ “การศึกษาหลักจริยศาสตร์ของขงจื้อ” กล่าวถึง หลักการพื้นฐานทางจริยศาสตร์ของขงจื้อที่มุ่งเน้นการจัดเกลานิสัยและพัฒนาตนจนมีคุณธรรม และหลักความสัมพันธ์ 5 ประการ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน, ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร, ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา, ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ซึ่งได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาไว้ว่า ตามคติความเชื่อของชาวจีน ผู้ชายนั้นเป็นตัวแทนแห่งสวรรค์และเป็นสิ่งที่สูงส่งที่สุดเหนือกว่าทุกสิ่ง ผู้หญิงจะต้องยอมเชื่อฟังสถาบันของผู้ชายและช่วยเขาดำเนินหลักการต่างๆของเขาให้สำเร็จผล ซึ่งหญิงสาวก่อนแต่งงานจะมีการอบรมกิริยามารยาทและหน้าที่ของภรรยา เช่น คุณธรรม การพูดจา ท่าทาง รวมทั้งกิจการงานของภรรยา เป็นต้น เมื่อแต่งงานไปแล้วก็ต้องเคารพและเชื่อฟังสามี ซึ่งพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงหรือสามีภรรยาแล้ว ฝ่ายหญิงจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกอยู่พอสมควร โดยต้องยอมยกให้ฝ่ายชายเป็นผู้นำอยู่ตลอดเวลา เพศชายจึงมีอิทธิพลเหนือเพศหญิงอย่างมาก ผู้หญิงเป็นเพียงผู้ตามเท่านั้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดปิตาธิปไตย (Patriarchy)

พรพิไล ถมั่งรักษ์ศักดิ์ (2539) “ปรัชญาผู้หญิง” กล่าวถึง กระแสวัฒนธรรมตะวันตกในการถือระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) หมายถึง การที่ผู้หญิงถูกกดขี่โดยผู้ชาย ดังที่ เอเดรียน ริช

(Adrienne Rich) ได้เขียนไว้ว่า การถือระบบชายเป็นใหญ่ เป็นอำนาจของผู้ชายในทางครอบครัว สังคม อุดมการณ์ ระบบการเมือง โดยการใช้อำนาจ การกดขี่โดยตรง หรือพิธีกรรม ประเพณี กฎหมาย ภาษา ขนบธรรมเนียม ตำนวนโวหาร การศึกษา การแบ่งงานกันทำ ได้มีส่วนบังคับ กำหนดบทบาทที่ผู้หญิงควรทำหรือไม่ควรทำ ในลักษณะที่ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย

ชลิดาภรณ์ สังกัมพันธ์ (2550) เมื่อผู้หญิงคิดจะมีหนวด : การต่อสู้ “ความจริงของเรื่องเพศในสภาผู้แทนราษฎร” กล่าวถึง มุมมองของสตรีนิยมแนวสุดขั้ว (Radical Feminism) โดยอธิบายว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเกิดจากระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) หมายถึง ระบบของโครงสร้างสังคมและแนวการปฏิบัติที่ผู้ชายมีความเหนือกว่า กคชี่และเอารัดเอาเปรียบผู้หญิง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นระบบที่ผู้ชายมีความเหนือกว่าผู้หญิงในทุกด้าน ผู้หญิงถูกกดขี่ต่าง ๆ นานา ทั้งในอาณาบริเวณส่วนตัวที่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งรวมถึงแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับเพศด้วย บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้หญิงจึงถูกควบคุมอย่างเข้มงวดทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชาย

ตามมุมมองของสตรีนิยมแบบสุดขั้ว การควบคุมเรื่องเพศของผู้หญิงในสังคม เป็นกระบวนการที่ถูกควบคุมโดยสถาบันหรือกลไกทางสังคมเพื่อกำกับดูแลให้ผู้หญิงประพฤติตัวอยู่ในร่องในรอยตามที่สังคมได้กำหนดให้ เป็น ซึ่งความเป็นหญิงในปิตาธิปไตยถูกนิยามในสองมิติคือ “ความเป็นแม่หรือแม่พระ” ที่เป็นผู้ให้โดยไม่นึกถึงตนเอง และ “การเป็นวัตถุทางเพศ” ที่ดำรงอยู่เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย โดยที่สังคมจะให้การยกย่องและให้คุณค่ากับความเป็นแม่ของเพศหญิง แต่อีกนัยหนึ่ง สังคมในกรอบเรื่องเพศก็คาดหวังให้ผู้หญิงทำตนให้มีเสน่ห์น่าดึงดูดใจสำหรับผู้ชาย มองคุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความสวยงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาทางเพศ การเสริมแต่งร่างกายและกิริยาท่าทางของผู้หญิงอาจเป็นไปในทางเข้ายวนที่ทำให้ผู้หญิงถูกมองว่าเป็น “วัตถุทางเพศ” ผู้หญิงจึงต้องพยายามที่จะควบคุมเรื่องเพศของตนอย่างเคร่งครัด หรือปฏิเสธตัวตนทางเพศของตนเองเพื่อจะให้ได้รับการยอมรับ ในขณะที่สังคมให้อิสระกับเพศชายในกรอบเรื่องเพศอย่างเสรี เรื่องเพศจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมโดยอำนาจ ที่ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการใช้กำลังบังคับเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของกลไกการควบคุมที่สลับซับซ้อนนำไปสู่การสมยอมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

จันทรัตน์ ธรรมวงศ์ (2552) บทความ “ประเทศเกาหลีใต้” กล่าวถึง ประเทศเกาหลีใต้ ที่อยู่ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) สืบเนื่องมาจากลัทธิขงจื้อได้ครอบงำเกาหลีมาอย่างยาวนาน ผู้ชายจะมีอำนาจกำหนดและควบคุมระบบความเป็นไปของประเทศชาติเกือบทั้งหมด เป็นเจ้าของทั้งอำนาจทางการเมืองและการทหารรักษาความมั่นคง กอปรกับเกาหลีมีการทำสงครามแย่งชิงอำนาจทั้งภายในและภายนอกอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การบันทึกประวัติศาสตร์จึงไม่มีการกล่าวถึงผู้หญิงมากนัก ในบันทึกประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่กล่าวถึงผู้หญิงในฐานะเพียงสินค้าแลกเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างบารมีให้กับวัฒนธรรมชาย เป็นผู้มีส่วนต่อการสร้างผลประโยชน์ให้แก่สถาบันชายเป็นใหญ่เท่านั้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมเกาหลีใต้

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (2534) ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “เกาหลี” กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ของประเทศเกาหลีที่มีการกล่าวถึงการกดขี่ผู้หญิง ตั้งแต่สมัยปฐมเผ่าพันธุ์เป็นต้นมา ที่ผู้ชายเป็นใหญ่มาโดยตลอด เนื่องจากบทบาททางสังคมของผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิงในทุกด้าน เริ่มที่ผู้ชายจะเป็นหัวหน้าของสายตระกูล ทุกคนในครอบครัวต้องทำตามที่ผู้นำของตระกูลสั่ง ภายใต้ระบบความเชื่อลัทธิขงจื้อและธรรมเนียมการปฏิบัติตามจารีต ผู้หญิงจึงถูกกดขี่อย่างรุนแรงในอนุชนธรรม ในอดีตผู้นำเกาหลีได้ส่งทูตพิเศษไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจักรพรรดิของจีน จากนั้นผู้นำรุ่นต่อมาก็ส่งบุตรสาวคนโตของตระกูลไปเป็นภรรยาบรรณาการต่อจีนอีก เกิดประเพณีเรื่องการกินอยู่หลายเมีย วัฒนธรรมการมีราชินีและพระสนมมากกว่าหนึ่งองค์ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสมัยราชวงศ์โค-รยูย ในศตวรรษที่ 11 “คิม อึน บู” ขุนนางจากเมืองอันซัน สามารถครองอำนาจในราชสำนักได้กว่า 50 ปี เนื่องจากยกบุตรสาว 3 คนให้แต่งงานกับเชื้อพระวงศ์ของอาณาจักรโค-รยูย จนท้ายที่สุดแล้ว เครื่องราชบรรณาการที่ต้องนำถวายต่อราชวงศ์หยวนของจีนยังมีผู้หญิงรวมอยู่ในของบรรณาการร่วมกับทอง เงิน และไหม

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ (2547) “การเมืองเกาหลีใต้” กล่าวถึง วรรณกรรมคำสอนสำหรับผู้หญิงเกาหลีทั้งหมด 5 เรื่อง พบว่าคำสอนสำหรับผู้หญิงสรุปได้โดยรวม 3 ประการคือ การขัดเกลาคุณธรรมของตน จริยธรรมในครอบครัว การประหยัดและการซื้อขาย ผู้หญิงเกาหลีสมัย

โบราณได้รับการอบรมและถูกบังคับมาตั้งแต่เกิดให้ปฏิบัติตามค่านิยมของสังคมสมัยดั้งเดิม ดังนั้นสตรีควรจะรู้จักการปฏิบัติต่อตัวเองอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ประพฤติตนเหมาะสมในฐานะที่เป็นภรรยาต่อสามี เป็นลูกต่อบิดามารดา เป็นมารดาต่อบุตร และเป็นแม่บ้าน มีความสามารถในการดูแลทรัพย์สินและบริวาร ผู้หญิงโบราณยอมรับธรรมเนียม หน้าที่ ค่านิยมดังกล่าวอย่างครบถ้วนและพยายามปฏิบัติตามเท่าที่จะทำได้ สรุปคือ สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเกาหลีในอดีตต่ำกว่าผู้ชายทุกด้าน เพราะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เป็นไปตามธรรมเนียมของลัทธิขงจื้อ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบการเมือง สังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และธรรมเนียมปฏิบัติที่คนในสังคมปฏิบัติต่อกัน

สุกัญญา อินตะโคด (2550) บทความ “ชนบจารีตและค่านิยมขงจื้อกับการกดทับผู้หญิงเกาหลี” กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงเกาหลี ซึ่งถูกกำหนดไว้อย่างละเอียดและเข้มงวด โดยผู้หญิงสมัยโชซอนไม่สามารถทำอะไรที่ตนต้องการได้อย่างอิสระ ต้องอาศัยอยู่ในบ้านและดูแลกิจการบ้านเรือนให้เรียบร้อย สังคมเกาหลีต้องการให้สตรีมีคุณสมบัติของ "ผู้หญิงในอุดมคติ" หมายความว่า เป็นมารดาที่ดี และเป็นภรรยาที่ดี ตั้งแต่เกิดมาผู้หญิงเกาหลีถูกเลี้ยงดูและได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสตรีที่มีกริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและปรนนิบัติดูแลสามี กตัญญูต่อบิดามารดาเลี้ยงดูลูกตามคำสอนของลัทธิขงจื้อ โดยเฉพาะคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมที่เกี่ยวกับสตรีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดียิ่งอย่างครบถ้วน กล่าวคือ ในสังคมเกาหลีสมัยนั้นสร้างผู้หญิงให้เป็นแม่และเมียที่ดีเท่านั้น

2. ปรัชญาขงจื้อและการเผยแพร่เข้าไปในเกาหลี

2.1 ปรัชญาขงจื้อ

ปรัชญาของขงจื้อเป็นหนึ่งในปรัชญาสำคัญของโลกที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางเป็นระยะเวลานานเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นรากฐานทางปรัชญาที่ถ่ายทอดและส่งอิทธิพลต่อไปยังประเทศใกล้เคียงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งประเทศญี่ปุ่นและประเทศเกาหลีอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าปรัชญาขงจื้อได้ถูกปลูกฝังและแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตผู้คนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างยาวนานกว่า 20 ศตวรรษ ที่สะท้อนออกมาผ่านทางค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี การปกครอง รวมถึงหลักคุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวันอีกด้วย กระทั่งมีคำกล่าวที่ว่า “ขงจื้อคือผู้ทรงปัญญาหลักแห่งเอเชียตะวันออก” จากคำกล่าวข้างต้นจึงเปรียบเสมือนเครื่องยืนยันความยิ่งใหญ่ของขงจื้อ เพราะหากจะศึกษาอารยธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจจำเป็นต้องศึกษาขงจื้อ ปรัชญาของขงจื้อจึงถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า

2.1.1 ชีวิตประวัติขงจื้อ

ภาพที่ 1 ภาพวาดขงจื้อ

ที่มา <http://www.baik.com/wiki/%E5%AD%94%E5%AD%90>

ขงจื้อ หรือ 孔子 (Confucius 551 – 479 BC) ถือเป็นนักปรัชญาคนสำคัญที่มีอิทธิพล และมีบทบาทอย่างมากในอารยธรรมจีน เกิดในสมัยชุนชิว เมื่อ 551 ปีก่อนคริสตกาล ในแคว้นหลู่หรือเมืองชวีฟู่ มณฑลซานตงในปัจจุบัน มีชื่อเดิมว่า ขงชิว ชื่อรอง จ้งหนี

ขงจื้อเกิดในตระกูลขุนนาง ในช่วงเวลาที่สภาพบ้านเมืองระส่ำระสาย เนื่องมาจากการก่อกบฏในราชวงศ์โจว บิดาของขงจื้อมีนามว่า ข่งเหอหรือซู่เหลียงเหอ ส่วนมารดาเชื่อว่าเหยียนเจิงไฉ้ เมื่อขงจื้อมีอายุได้เพียง 3 ขวบบิดาก็เสียชีวิต ทำให้ครอบครัวประสบความยากลำบาก แต่มารดาก็ได้เลี้ยงดูขงจื้อมาอย่างดีโดยให้บุตรชายได้เข้ารับการศึกษาอย่างดีที่สุด

ช่วงชีวิตในวัยหนุ่ม

ขงจื้อเป็นคนเฉลียวฉลาดและตั้งใจเรียน มีนิสัยฝึกฝนหาความรู้และสนใจในขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณมาตั้งแต่เด็ก นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมปฏิบัติ จารีตประเพณีและพิธีกรรมของชนชั้นสูงในสมัยราชวงศ์โจวอีกด้วย สามารถเข้าใจในบทเรียนที่คนทั่วไปไม่อาจเข้าใจได้ง่ายๆ ทำให้กิดศัพทท์ความเฉลียวฉลาดและเรียนเก่งของขงจื้อนั้นเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว เมื่ออายุได้ 15 ปี ก็เริ่มเรียนศิลปะวิทยาการอย่างจริงจังจนเป็นผลให้กลายเป็นคนเฉลียวฉลาด มีจิตใจก้าวหน้า ขณะที่อายุได้ 17 ปี มารดาก็ได้ถึงแก่กรรมลง

ขงจื้อแต่งงานเมื่ออายุได้ 19 ปี และได้เข้ารับราชการทำหน้าที่ดูแลยุ้งฉาง เป็นผู้ควบคุมการเก็บภาษีและคลังเสบียงให้เจ้าเมืองหลู่ ในระหว่างที่รับราชการขงจื้อก็ได้ศึกษาประวัติศาสตร์คนตรี และกวีนิพนธ์ไปด้วย จนมีความรู้ทั้งสามด้านอย่างแตกฉานทำให้มีผู้คนมาสนทนาคำความรู้ด้วยเป็นประจำ และทำให้ขงจื้อกลายเป็นที่นับถือของประชาชน จึงได้สมญานามว่า “ขงฟู่จื้อ” ซึ่งหมายความว่า “ขงผู้เป็นปราชญ์” ขงจื้อเริ่มมีความสนใจในการเมืองการปกครองตั้งแต่อายุ 20 กว่าปี มักจะถูกเชิญให้ไปถกปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าผู้ปกครองแคว้นและเสนาผู้มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีนอยู่บ่อยครั้ง

เมื่อขงจื้ออายุได้ 30 กว่าปี ก็เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองและการแย่งชิงอำนาจกัน ขงจื้อจึงได้ลาออกจากราชการแล้วไปตั้งสำนักเพื่อให้ความรู้สั่งสอนบุคคลทั่วไปอย่างเปิดกว้าง

ช่วงชีวิตในบ้านปลาย

เมื่ออายุประมาณ 51 ปี ขงจื้อได้เป็นกัลปมารับราชการอีกครั้งและได้รับการแต่งตั้งเป็นเสนาบดีเสนาบดี มีอำนาจควบคุมกระทรวงยุติธรรม ภายหลังจากที่ขงจื้อดำรงตำแหน่งได้ไม่นาน บ้านเมืองก็มีความเจริญรุ่งเรือง ทำให้กลุ่มคนที่เสียประโยชน์ต่างพากันไม่พอใจ จึงพยายามหาทางใส่ร้ายก่อกวนแก่ง ทำให้บ้านเมืองเกิดความวุ่นวายและตกต่ำลง ขงจื้อจึงออกจากราชการและเดินทางออกจากเมืองหลู่ไปยังแคว้นต่างๆ เพื่อเสาะแสวงหาวิธีการปกครองบ้านเมืองและราษฎรให้สงบสุข

ขณะที่ออกเดินทางไปยังแคว้นต่างๆ ก็ได้อุทิศเวลาส่วนหนึ่งในการสอนหนังสือจนมีลูกศิษย์ติดตามเป็นจำนวนมาก ซึ่งในจำนวนลูกศิษย์นี้ส่วนใหญ่ เป็นผู้มีความสำคัญทางการเมืองในเวลาต่อมา ขงจื้อได้ใช้เวลาช่วงสุดท้ายของชีวิตโดยการเขียนหนังสือ รวบรวมบทกวีเก่าแก่ของจีน รวมไปถึงเขียนประวัติเมืองหลู่ที่เรียกว่าหุนชิว (บันทึกฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง) และอบรมสั่งสอนลูกศิษย์อยู่เสมอ ขงจื้อได้ถึงแก่กรรมลงเมื่ออายุ 72 ปี หรือประมาณ 479 ปีก่อนคริสตกาล การจากไปของขงจื้อนำมาซึ่งความเศร้าโศกเสียใจของลูกศิษย์จำนวนมาก โดยทุกคนได้ไว้ทุกข์เป็นเวลาถึง 3 ปีเช่นเดียวกับการไว้ทุกข์ให้กับบิดามารดา ในสมัยต่อมาก็ได้มีการสร้างศาลเจ้าและวิหารเพื่อสักการะดวงวิญญาณของขงจื้อ ถึงแม้ว่าขงจื้อจะถึงแก่กรรมไปแล้ว แต่คำสอนของขงจื้อนั้นยังคงได้รับการถ่ายทอดต่อมาจากบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลาย เปรียบเหมือนรากฐานทางปรัชญาความคิดที่ถูกปลูกฝังกันมาอย่างยาวนานในสังคมเอเชีย

ถือได้ว่าขงจื้อคือนักปราชญ์คนสำคัญที่ทรงคุณค่าต่อทั้งอารยธรรมจีนและประเทศอื่นๆ ในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออก ตลอดระยะเวลาที่มีชีวิตอยู่ได้สร้างคุณงามความดีนานัปการ เช่น การปกครองบ้านเมืองโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ทำให้บ้านเมืองอยู่ในความสงบเรียบร้อย รวมไปถึงการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกศิษย์ อีกทั้งยังได้ประพันธ์ผลงานด้านวรรณกรรมไว้เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลังได้ศึกษาอีกด้วย โดยงานประพันธ์ที่ขงจื้อรวบรวมและชำระมียู่ด้วยกัน 6 เล่ม เรียกว่า “วรรณกรรมทั้งหก” (The Six Classic หรือ Lui Ching) ในวรรณกรรมทั้งหกนี้ส่วนใหญ่เป็นงานรวบรวม มีเพียงเล่มเดียวที่ขงจื้อเขียนขึ้นเองคือ บันทึกฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง โดยวรรณกรรมทั้งหกของขงจื้อมีดังนี้

- 1) คัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลง (Book of Changes หรือ I Ching)
- 2) คัมภีร์แห่งกวีนิพนธ์ (Book of Poetry หรือ Shin Ching)
- 3) คัมภีร์แห่งประวัติศาสตร์ (Book of History หรือ Li Ching)
- 4) คัมภีร์แห่งประเพณีพิธี (Book of Rituals หรือ Li Ching)
- 5) คัมภีร์ดนตรี (Music หรือ Yueh)
- 6) บันทึกฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง (Spring and Autumn Annals)

วรรณกรรมทั้งหกนี้ขงจื้อนอกจากจะนำมาชำระสะสางเสียใหม่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ยังได้เขียนคำอธิบายและเพิ่มเติมความคิดเห็นเอาไว้ด้วย ดังนั้นขงจื้อจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมที่มีมาแต่ครั้งโบราณ หากยังได้เพิ่มเติมคำสอนและขยายความแนวคิดของวัฒนธรรมเดิม จนเป็นระบบคำสอนที่ชัดเจนขึ้นมา

นอกจาก “วรรณกรรมทั้งหก” แล้ว ยังมี “คัมภีร์ทั้งสี่” (The Four Books) ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญที่เป็นหลักปรัชญาของขงจื้อ และเป็นคัมภีร์ที่ถูกรวบรวมและแต่งขึ้นโดยลูกศิษย์รุ่นหลังของขงจื้อ เนื้อหาของคัมภีร์เหล่านี้มาจากการจดบันทึกคำตั้งสอน ความรู้ และประสบการณ์ของขงจื้อ โดยบรรดาศิษย์ทั้งหลาย ซึ่งประกอบด้วย

- 1) หลุนอี่วี่ (The Analects of Confucius หรือ Lun Yu)
- 2) หลักแห่งทางสายกลาง (The Doctrine of Mean หรือ Chung Yung)
- 3) การศึกษาที่ยิ่งใหญ่ (The Great Learning หรือ Ta Hsueh)
- 4) เม่งจื้อ (The Mencius หรือ Meng Tzu)

คัมภีร์เล่มแรกนั้นเป็นหนังสือรวบรวมคำสอนของขงจื้อที่บรรดาศิษย์ได้รวบรวมเขียนขึ้น ทำให้ทราบถึงแนวคิดทางปรัชญาของขงจื้อจากหนังสือเล่มนี้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเล่มที่สองเป็นบทหนึ่งในหนังสือแห่งพิธีกรรม (Book of Rites หรือ Li Chi) ซึ่งเชื่อกันว่า จื่อซื่อ หลานชายของ

ขงจื้อเป็นผู้เขียนขึ้น เล่มที่สามก็เป็นอีกบทหนึ่งในหนังสือแห่งพิธีกรรมเช่นกัน และเล่มสุดท้ายเป็นหนังสือรวบรวมคำสอนของเม่งจื้อ นักปราชญ์ที่สำคัญในสำนักขงจื้อรองลงมาจากขงจื้อ (ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกวัฒน์, 2545: 45-47)

2.1.2 แนวคิดทางปรัชญาของขงจื้อ

การที่จะศึกษาปรัชญาขงจื้อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาคัมภีร์หลุนอี่ว เพราะหลุนอี่วเปรียบเสมือนหัวใจที่สำคัญที่สุดของปรัชญาขงจื้อ ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจึงได้มุ่งเน้นศึกษาแนวคิดทางปรัชญา หลักคำสอน รวมไปถึงทัศนะของขงจื้อที่มีต่อสตรีจากคัมภีร์หลุนอี่วเป็นหลัก

หลุนอี่ว (The Analects of Confucius) เป็นรวมบทสนทนาระหว่างขงจื้อกับศิษย์ ซึ่งถือเป็นคัมภีร์ที่สำคัญที่สุดในพัฒนาการอันยาวนานของปรัชญาสำนักขงจื้อและของประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาจีน อาจกล่าวได้ว่า หลุนอี่วเป็นตัวบทพื้นฐาน (foundational text) ของสำนักปรัชญาขงจื้อ หลุนอี่วไม่ใช่งานเขียนหรือบันทึกของผู้ใดผู้หนึ่งโดยตรง แต่เป็นการบันทึกจากศิษย์ใกล้ชิดจำนวนหนึ่ง ลักษณะของการสนทนาไม่มีระเบียบที่ชัดเจน ไม่ได้แบ่งบทตามหัวข้อ ไม่ได้จัดหมวดหมู่ตามหัวข้อทางปรัชญา เช่น จริยศาสตร์ การศึกษา ขนบจารีต หรือปรัชญาการเมือง แต่หากพิจารณาดีๆ ก็จะพบว่า มีกลุ่มบทที่เกาะเกี่ยวเป็นเรื่องเดียวกัน (สุวรรณ สถาอานันท์, 2551 : 1-2) โดยตัวบทหลุนอี่วเองอาจจะไม่ได้มีบันทึกการกล่าวถึงสตรีโดยตรงมากนัก กล่าวคือ มีปรากฏเพียง 6 บท จากคัมภีร์ที่มีอยู่ทั้งหมด 20 เล่ม จำนวน 501 บท ทั้งนี้ไม่นับรวมบททั่วไปที่ขงจื้อวิจารณ์ชายทั่วไปว่าชื่นชมความงามของสตรีมากกว่าการแสวงหาคุณธรรม ในจำนวน 6 บทที่ได้กล่าวถึงสตรีนั้น มี 2 บทที่กล่าวถึงผู้หญิงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมของผู้ชาย อีก 3 บท กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวกับจารีตทั่วไป และอีก 1 บท กล่าวถึงลักษณะบางประการของผู้หญิงโดยตรง ดังนี้

คัมภีร์หลุนอี่ว เล่มที่ 5 บทที่ 1 บันทึกไว้ว่า

5 : 1 : 1 อาจารย์กล่าวถึงกงเหยีจิ้งว่าเขามีภรรยาได้ ถึงแม้ถูกจองจำ แต่เขาก็ไม่ได้ทำ ความผิด ด้วยเหตุนี้ อาจารย์จึงยกลูกสาวให้เป็นภรรยา

5 : 1 : 2 อาจารย์กล่าวถึงหนานหรงว่า ยามบ้านเมืองมีเต่า เขาไม่ถูกถอดถอน ยามบ้านเมืองไร้เต่า เขาหลบพ้นโทษทัณฑ์และโทษประหาร อาจารย์จึงยกลูกสาวของพี่ชายให้เป็นภรรยา (สุวรรณฯ สถาอานันท์, 2551 : 181)

ขงจื้อได้อธิบายเหตุผลที่ตนยกลูกสาวให้กับกงเยี่ยนจิ้ง ถึงแม้ว่าเขาจะถูกจับแต่ก็ไม่ได้กระทำความผิดใดใด ในบทเดียวกันนี้ขงจื้อก็ได้ยกหลานสาวของตัวเองให้กับหนานหรง เนื่องจากเห็นว่า เมื่อยามบ้านเมืองมีเต่า หรือรัฐมีการปกครองที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม หนานหรงก็จะอยู่ในราชการ แต่ถ้าบ้านเมืองเกิดความระสับระส่าย หนานหรงก็จะสามารถหลีกเลี่ยงการลงโทษได้และไม่เป็นการเสียเกียรติ จากบันทึกข้างต้น ถึงแม้จะไม่ได้เล่ารายละเอียดเกี่ยวกับผู้หญิงโดยตรงมากนัก มีเพียงแต่บอกความสัมพันธ์การลำดับญาติกับขงจื้อเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่าการที่ขงจื้อยกบุตรสาวและหลานสาวของตนเองให้กับชายอื่นนั้น เป็นการกระทำที่สะท้อนแนวคิดที่ถือว่าผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัวได้เป็นอย่างดีชัดเจน โดยถือว่ามีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจ และผู้หญิงก็มีหน้าที่ในการยอมรับเชื่อฟังและปฏิบัติตาม

หลุนอิวเล่มที่ 6 บทที่ 26 บันทึกไว้ว่า อาจารย์ไปพบหนานจื่อ จื่อลูไม่พอใจ อาจารย์ถึงกับสบถสาบานว่า “หากข้าได้ทำอะไรไม่สมควร ขอให้สวรรค์ปฏิเสธข้า ขอให้สวรรค์ปฏิเสธข้า!” (สุวรรณฯ สถาอานันท์, 2551 : 195) เป็นเพียงบทเดียวในคัมภีร์ขงจื้อที่บอกกล่าวการพบปะของขงจื้อกับสตรี โดยขงจื้อได้เดินทางไปเข้าพบกับหนานจื่อ พระสนมของเจ้านครแห่งรัฐเว่ย สตรีผู้มีชื่อเสียงไปในทางที่ไม่ดี เป็นธรรมดาที่หลายคนจะไปเข้าพบเพื่อผลประโยชน์ การพบปะครั้งนี้สร้างความไม่พอใจให้กับจื่อลู เนื่องจากไม่ทราบจุดประสงค์ที่แท้จริง เพราะมองว่าเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง จนขงจื้อต้องสาบานความบริสุทธิ์ของตนเองให้จื่อลูเห็น ในคัมภีร์หลุนอิวเล่มนี้ไม่ได้บอกจุดประสงค์ที่แท้จริงของการพบปะกันระหว่างขงจื้อกับหนานจื่อในครั้งนี้ แต่สันนิษฐานว่าเป็นการเดินทางเข้าพบตามมารยาทในฐานะแขกผู้เดินทางมาเยือนรัฐเว่ย หรืออาจจะพยายามใช้วาทะหว่านล้อมพระสนมหรือเจ้านครเว่ยให้กระทำการบางอย่าง หรือเห็นว่าควรกล่อมเกล่าพระสนมเพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคทางจริยธรรมกับเจ้านครรัฐก็เป็นได้

หลุนอิวเล่มที่ 8 บทที่ 20 บันทึกไว้ว่า

8 : 20 : 1 พระเจ้าซุ่นมีห้าอำมาตย์ บ้านเมืองก็ปกครองโดยสงบเรียบร้อย

8 : 20 : 2 พระเจ้าอู่ ตรัสว่า “ข้ามีสิบอำมาตย์ผู้สามารถ”

8 : 20 : 3 ขงจื๊อกล่าวว่า “คำกล่าวที่ว่า ผู้มีความสามารถนั้นหาได้ยากเป็นความจริงมิใช่ หรือ มีแต่ระหว่างสมัยพระเจ้าเหยาถึงพระเจ้าซุ่นที่มีอำมาตย์ผู้สามารถมากมาย แต่ (ในราชสำนักพระเจ้าอู่) มีสตรีอยู่นางหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่ามีเพียงเก้าอำมาตย์ผู้สามารถ

8 : 20 : 4 “ (พระเจ้าเหวิน) ปกครองดินแดนสองในสามทั่วหล้าก็ยังมีรับใช้ราชวงศ์อื่น อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมแห่งราชวงศ์โจวได้บรรลุถึงจุดสุดยอด” (สุวรรณา สถาอนันท์, 2551 : 211 – 212)

บทสนทนาข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างขงจื๊อกับพระเจ้าอู่ (กษัตริย์องค์ที่ 2 แห่งราชวงศ์โจว สืบต่อจากองค์ปฐมกษัตริย์เหริน) โดยขงจื๊อได้พยายามแสดงให้เห็นว่าพระเจ้าเหวินทรงสามารถปกครองดินแดนอันกว้างใหญ่ได้โดยสงบเรียบร้อย แม้มีอำมาตย์ผู้สามารถเพียงห้าคน ในขณะที่เดียวกัน พระเจ้าอู่ผู้ตรัสอ้างว่ามีอำมาตย์ผู้สามารถถึงสิบคน แต่ขงจื๊อกลับบอกว่าแท้จริงแล้วควรนับเพียงเก้าคนเท่านั้น เพราะมีสตรีอยู่นางหนึ่งซึ่งอาจหมายถึงราชินีของพระเจ้าอู่ แต่อาร์เธอร์ แวลีย์ ได้ให้คำอธิบายแตกต่างออกไปว่า สตรีหนึ่งในนั้นได้คือมารดาของพระเจ้าอู่ ส่วนอำมาตย์ทั้งเก้าคนก็คือน้องชายของเจ้าครองนคร จากข้อมูลดังกล่าวจึงไม่สามารถสรุปได้อย่างแน่ชัดว่าการที่ขงจื๊อไม่นับสตรีเข้าร่วมอยู่ในหมู่อำมาตย์ผู้สามารถของเจ้านครนั้น เป็นเพราะสตรีนางนั้นอยู่ในฐานะที่ไม่ควรยุ่งเกี่ยวทางการเมือง หรือเป็นเพราะนางเป็น “สตรี” จึงทำให้ไม่ได้รับการยอมรับในความสามารถ และไม่เห็นว่าควรมีบทบาทในการเมืองการปกครองเท่ากับบุรุษ

หลุนอิวเล่มที่ 16 บทที่ 14 บันทึกไว้ว่า ภรรยาของเจ้านครนั้น สามิเรียกว่าฟูเหริน ฟูเหรินเรียกตนเองว่าเสี่ยวถง ผู้คนในแผ่นดินเรียกเธอว่าจวินฟูเหริน แต่เมื่อเรียกขานกับพลเมืองแผ่นดินอื่นจะเรียกเธอว่าเสี่ยวจวิน ผู้คนในแผ่นดินอื่นเรียกเธอว่าจวินฟูเหริน (สุวรรณา สถาอนันท์, 2551 : 286) แวลีย์อธิบายว่าบทนี้เป็นข้อความเกี่ยวกับมรรยาทจากหนังสือที่เกี่ยวกับขนบจารีตโบราณ กล่าวถึง “นาม” ต่างๆที่ใช้เรียกมเหสีของเจ้าผู้ปกครองนคร คือ เจ้านครเรียกมเหสีของตนว่า “คู่ครอง” ส่วนมเหสีเรียกแทนตนเองว่า “ข้าผู้น้อย” ประชาชนทั่วไปในเมืองนั้นจะ

เรียกว่า “คู่ครองเจ้านคร” และประชาชนของเมืองอื่นจะเรียกว่า “แม่นางผู้น้อย” แสดงให้เห็นถึง บทบาทหน้าที่และการวางตัวตามขนบจารีตของผู้หญิงที่เปลี่ยนไปตามสถานภาพและชุด ความสัมพันธ์ต่างๆ เมื่อสถานะและบทบาทหน้าที่เปลี่ยนไป ความรับผิดชอบที่พึงกระทำตาม บทบาทหน้าที่นั้นก็ย่อมเปลี่ยนไปด้วย เป็นเหมือนการแก้ไขชื่อและตำแหน่งหน้าที่ให้ถูกต้อง ชัดเจน ตรงตามสถานะของตน เพื่อให้รู้จักขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง และ ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นได้ถูกต้อง ไม่สับสนวุ่นวายในบทบาทของ ตนเอง ชื่อหรือนาม (Name) ย่อมจะมีคำจำกัดความที่บ่งบอกถึงขอบเขตหน้าที่อันชอบธรรมไว้ ด้วย เมื่อบุคคลรู้ชื่อตำแหน่งรวมทั้งขอบเขตหน้าที่อันชอบธรรมอย่างชัดเจนแล้ว ย่อมจะปฏิบัติ ตามหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง ทำให้สังคมเกิดความระเบียบ ดังนั้นชื่อและ ความเป็นจริงจะต้องถูกต้องตรงกัน ความชอบธรรมในสังคมก็จะเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ เมื่ออยู่ใน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา การเรียกแทนตัวเองว่าข้าผู้น้อย เป็นเหมือนการให้เกียรติ เคารพ และแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อสามี โดยมรรยาททั่วไปตามขนบจารีตโบราณนั้น หน้าที่ ภรรยาที่ดีต้องรู้จักเชื่อฟังสามี คอยดูแลปรนนิบัติสามีไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ส่วนความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง นามที่ประชาชนเรียกว่าคู่ครองเจ้านคร ก็เป็นการแสดงความ จงรักภักดีและยกย่องให้ความเคารพต่อผู้ปกครองของประเทศตน

หลุนอิวเล่มที่ 17 บทที่ 25 บันทึกไว้ว่า อาจารย์กล่าวว่า “มีแต่ผู้หญิงกับเสี่ยวเหรินที่เลี้ยง ยากที่สุด ถ้าใกล้ชิดก็จะไม่ยอมตาม ถ้าห่างก็จะบ่นว่า” ซึ่งในบทนี้เป็นเพียงบทเดียวจากคัมภีร์ หลุนอิวทั้งหมดที่ขงจื้อได้แสดงทัศนคติต่อสตรีไว้โดยตรง กล่าวคือ ขงจื้อเห็นว่าในบรรดาผู้คน ทั้งหลายนั้น ผู้หญิงกับคนรับใช้วางตัวด้วยลำบากที่สุด เพราะหากให้ความใกล้ชิดสนิทสนมมาก เกินไปก็จะไม่เชื่อฟัง ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน แต่ถ้าหากไว้ตัวด้วยก็จะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ

ถึงแม้ว่าในคัมภีร์หลุนอิวนั้นขงจื้อได้กล่าวถึงสตรีโดยตรงน้อยมาก แต่ได้มีการกล่าวถึง เรื่องของคุณธรรมจริยธรรมทั่วไปที่บุคคลพึงกระทำโดยไม่ได้เจาะจงเฉพาะเพศใดเพศหนึ่ง เพื่อ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมปรากฏอยู่ในบทอื่นๆ โดยได้กล่าวถึงปรัชญาจริยธรรม หรือ หลักจริยศาสตร์ของขงจื้อ (Ethical Principles of Confucianism) ที่สอดคล้องกับจารีตประเพณี มุ่งเน้นการจัดเกลานิสัยและพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณธรรมอย่างวิญญูชน ดังนี้

ก) มนุษยธรรม (เหริน) ตามความหมายของขงจื้อ หมายถึง คุณธรรมทั้งปวงอันทำให้ เป็นมนุษย์ที่ดี การปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรม การประพฤติตนตามหน้าที่ที่จะต้องกระทำตาม ฐานะทางสังคมและตำแหน่งความรับผิดชอบของตน และผู้ที่จะมีมนุษยธรรมอันสมบูรณ์ได้จะต้อง เป็นผู้ที่มีความนอบน้อม มีใจกว้างขวาง มีความจริงใจ ความแน่วแน่และเมตตาธรรม เพราะเมื่อมี ความนอบน้อมก็จะได้รับความเคารพ เมื่อมีน้ำใจกว้างขวางก็จะเอาชนะได้ทุกอย่าง เมื่อมีความ จริงใจ ผู้คนก็จะไว้วางใจ เมื่อมีความแน่วแน่ก็จะประสบความสำเร็จ และเมื่อมีเมตตาธรรม ผู้คนก็จะ ยินดีรับใช้ เหรินไม่ได้เป็นเพียงคุณธรรมที่ทำเพื่อผู้อื่นเท่านั้น แต่มีนัยของการทำเพื่อชีวิตที่ดีของ ตนเองด้วย ตามหลักปรัชญาขงจื้อนั้น มนุษยธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความชอบธรรม (อื่อ)

ข) ความชอบธรรม (อื่อ) ถือเป็นความดีสูงสุดตามทัศนคติของขงจื้อ มีความหมายถึงสิ่งที่ ควรจะเป็นหรือความถูกต้องเหมาะสมของเหตุการณ์ เป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม คือ ทุก คนในสังคมล้วนมีหน้าที่ที่เหมาะสมของตนที่จะปฏิบัติตามหน้าที่นั้นๆ การรู้ว่าตนเองควรจะทำ สิ่งใดและพึงปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองควรกระทำนั้นถือเป็นความชอบธรรม แต่หากบุคคลใด กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยคำนึงถึงผลประโยชน์เป็นหลัก แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ถูกต้องแต่ก็ไม่ถือ ว่าเป็นความชอบธรรม

ค) ขนบจารีต (หลี่) คือ จารีตประเพณีของสังคมที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม มีไว้เพื่อกำหนดและแสดงออกถึงความชอบธรรมของบทบาทและสถานภาพที่แตกต่าง กัน

นอกจากนี้ขงจื้อยังเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่ไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวและ ปราศจากความสัมพันธ์ได้ เมื่อมีความเกี่ยวข้องกันเป็นสังคมขึ้น ก็จำเป็นที่จะต้องมีหลักในการ ปฏิบัติต่อกัน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ให้เกิดความวุ่นวายในสังคม จึงได้เสนอแนวคิด ทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งข้อเสนอเกี่ยวกับมนุษย์ในคัมภีร์หลุนอื่อว์เป็นเหมือนการ เสนอวิธีขัดเกลา ชักจูง ให้มนุษย์เห็นดีเห็นงามกับการกล่อมเกลาผู้คนตามสถานภาพต่างๆ ให้มี คุณธรรมตามข้อกำหนดตามสถานภาพนั้นๆ โดยขงจื้อได้กำหนดประเภทความสัมพันธ์ออกเป็น 5 ประเภทหรือที่เรียกว่า หลักความสัมพันธ์ทั้งห้า (The Five Relationship) เป็นความสัมพันธ์

ระหว่างคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม มีความสัมพันธ์กันตามบทบาทและสถานภาพของตน พร้อมทั้งหน้าที่และคุณธรรมที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง โดยผู้ปกครองมีหน้าที่ในการปกครองบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเมตตากรุณาต่อผู้ใต้ปกครอง เพราะเมื่อผู้ปกครองประพฤติตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้วนั้น ผู้ใต้ปกครองก็จะเชื่อฟัง ตั้งตนอยู่ในความชอบธรรมโดยไม่ต้องบังคับขู่เข็ญ ส่วนผู้ใต้ปกครองก็มีหน้าที่เชื่อฟังและมีความจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองจึงมีลักษณะที่ต้องให้ความร่วมมือพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยแต่ละฝ่ายต่างก็ต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดเพื่อความสงบเรียบร้อย

2) ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร ขงจื้อให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง โดยถือว่าครอบครัวถือเป็นโครงสร้างรากฐานที่สำคัญของระบบการปกครอง ที่มีส่วนทำให้สังคมสงบเรียบร้อย หากสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ก็ย่อมทำหน้าที่ของตนเองในสังคมได้อย่างดีด้วย บิดามารดามีหน้าที่ให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน มอบความรักความเมตตาและให้การศึกษาแก่บุตร ส่วนบุตรก็จะต้องมีความกตัญญู กตเวทิตู และเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ควรปฏิบัติต่อบิดามารดาตามขนบจารีต (หลี่) ทั้งในยามที่ท่านมีชีวิตอยู่และยามที่ล่วงลับไปแล้ว

3) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ตามคติความเชื่อของชาวจีนนั้น เชื่อว่าผู้ชายเป็นตัวแทนแห่งสวรรค์และสูงส่งเหนือว่าทุกสิ่ง ผู้หญิงจะต้องเชื่อฟังผู้ชายและให้การสนับสนุนในทุกด้านให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้หญิงก่อนแต่งงานจึงต้องมีการอบรมกริยามรรยาทและหน้าที่ของภรรยาก่อนแต่งงาน เช่น คุณธรรม กริยาท่าทาง การพูดจา รวมไปถึงกิจการงานที่เป็นหน้าที่ของภรรยาด้วย มีถ้อยคำที่กล่าวถึงหญิงสาวไว้ว่า เมื่อเธอยังเด็ก เธอต้องเชื่อฟังบิดาและพี่ชาย เมื่อแต่งงานแล้วเธอต้องเชื่อฟังสามี เมื่อสามี เธอตายแล้ว เธอต้องเชื่อฟังบุตรชายของเธอ และเธอไม่ควรจะคิดแต่งงานครั้งที่สอง ภรรยาไปบ้านของสามี เธอจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของ ครอบครัวอย่างถูกต้อง ภรรยาทั้งหลายจักต้องรับ ใช้บิдамารดาของสามีดุจรับใช้บิдамารดาของเธอเอง เมื่อเธอไปบ้านสามีแล้วเธอจะต้องเคารพและเชื่อฟัง จงอย่าคือดิ่งต่อสามี ส่วนสามีก็

ต้องรัก และซื่อสัตย์ต่อภรรยาของตนอยู่เสมอ ดังคำว่า เมื่อเขาเริ่มมีความรักกับหญิงสาวคนใด เขาก็จะเผ้าคิดถึงค่านึงหาแต่หญิงสาวคนนั้น เมื่อเขามี ภรรยาแล้ว เขาก็จะเผ้าคิดถึงค่านึงหาแต่ภรรยาของตน ดังนั้น ความมั่นคงของครอบครัวจะต้อง เริ่มต้นที่สามีภรรยาเป็นเบื้องต้น และในคัมภีร์เม่งจื่อได้แสดงบทบาทหรือหน้าที่ทั่วไปของทุกคนในสังคมไว้ว่า รากฐานของจักรพรรดิคือ รัฐ รากฐานของรัฐคือครอบครัวและรากฐานของครอบครัวนั้นอยู่ที่แต่ละคนในครอบครัว สามีภรรยาจึงต้องมีความรัก ความซื่อสัตย์ เทียงตรง ไว้วางใจ เคารพเชื่อฟังต่อกัน การมีชีวิตคู่อยู่ร่วมกันจึงจะประสบความสำเร็จสมบูรณ์หวังตลอดไป แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงหรือสามีภรรยาแล้ว ฝ่ายหญิงจะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอยู่พอสมควร โดยต้องยอมยกให้ฝ่ายชายเป็นผู้นำอยู่ตลอดเวลา ซึ่งคล้ายกับความเชื่อของคนไทยสมัยโบราณที่ถือว่าชายเป็นผู้นำจึงเปรียบเสมือนช้างเท้าหน้าหญิงเป็นผู้ตามจึงเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง ยิ่งกว่านั้นหญิงสาวจึงต้องเป็นกุลสตรี เพียบพร้อมด้วยกิริยามารยาท เป็นภรรยาที่ดี เมื่อสามีตายแล้วก็ไม่มิลิทธิตัดสินใจที่จะแต่งงาน ใหม่หรือเป็นผู้นำของครอบครัวต่อไปได้ ต้องยกให้ลูกชายคนโตเป็นผู้นำครอบครัวและตัดสินใจแทน เพศชายจึงจะมีอภิสิทธิ์เหนือเพศหญิงเป็นอย่างมาก จนอาจกลายเป็นการกดขี่ทางเพศไป ถ้าเปรียบเทียบกับยุคสมัยปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากคติความเชื่อโบราณที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาว่าเพศชายเป็นตัวแทนของสวรรค์ จึงมีความเหมาะสมในการเป็นผู้นำของสังคมทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว หรือระดับการเมืองการปกครองก็ตาม ดังนั้นเพศหญิงจึงกลายเป็นผู้ตามที่ดี (กรศิริ คตภูธร และ ชูจิต ชายทวีป, 2558 : 19-20)

4) ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง มีพื้นฐานมาจากหลักมนุษยธรรม (เหริน) กล่าวคือ ต้องมีความกตัญญูและความรักกันฉันท์พี่น้อง โดยผู้เป็นพี่มีหน้าที่เป็นผู้นำ คอยดูแลให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อน้องด้วยความเมตตากรุณา ส่วนผู้เป็นน้องก็ต้องเป็นผู้ตามที่ดี เชื่อฟัง และให้ความเคารพนับถือแก่พี่ด้วยความเต็มใจเสมอ ดังนั้นความรักความสามัคคีเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันระหว่างพี่น้องจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ขงจื่อถือว่าสามารถนำความสุขความสำเร็จมาสู่ครอบครัวได้ โดยที่ผู้ต้องเป็นผู้นำส่วนน้องต้องเป็นผู้ตาม ถ้าพี่กับน้องขาดความรักและความเคารพซึ่งกันและกัน อาจเกิดการทะเลาะแ่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน นำไปสู่ความไม่สงบในครอบครัวและสังคมได้

5) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ขงจื้อเห็นว่าการเลือกคบเพื่อนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเสมอกัน หรือเลือกคบเพื่อนที่มีคุณธรรมเหนือกว่า โดยมีความจริงใจต่อกันนั่นถือเป็นคุณธรรมสูงสุด เพื่อนที่ดีจึงต้องรู้จักให้เกียรติซึ่งกันและกัน ถ้าเพื่อนทำผิดพลาดก็คอยตักเตือน แนะนำให้ปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น ดังนั้น การเลือกคบเพื่อนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ชีวิตประสบความสำเร็จ

ตามทัศนะของขงจื้อสังคมที่ดีคือสังคมที่มีความชอบธรรม โดยเห็นว่าสังคมประกอบขึ้นจากครอบครัว หลากๆครอบครัวมารวมกัน ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานของสังคม ถ้าหากสามารถจัดระบบพื้นฐานครอบครัวได้อย่างมั่นคง มีความสุข และความชอบธรรมได้แล้ว สังคมโดยรวมส่วนใหญ่ก็จะเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีความสงบสุขและความชอบธรรมตามไปด้วย ขงจื้อจึงเน้นให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอย่างมาก หากเปรียบครอบครัวคือรากฐานของแล้วนั้นสังคมบทบาทของสตรีในครอบครัวก็น่าจะเป็นเครื่องกล่อมเกลากล่อเลี้ยงทิศทางสังคมการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ อาจกล่าวได้ว่า หากขงจื้อได้ตระหนักถึงพลังสตรีในจารีตวัฒนธรรมมากขึ้น ระบบจารีตที่ขงจื้อวางไว้อาจทรงพลังยิ่งกว่านี้มากก็เป็นได้ (สุวรรณ สุธาอนันท์ : 2548 , 38 – 41) แต่อย่างไรก็ตามวิถีคิดแบบขงจื้อก็เป็นเหมือนรากฐานทางปรัชญาที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คน และส่งอิทธิพลต่อสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงมาเป็นเวลายาวนาน แนวความคิดดังกล่าวนี้ยังมีอิทธิพลในการกำหนดบทบาทหน้าที่และเป็นกรอบในการควบคุมความประพฤติของผู้หญิงในสังคมอีกด้วย

2.2 ขงจื้อกับสังคมเกาหลี

2.2.1 การเผยแพร่เข้ามาของลัทธิขงจื้อในเกาหลี

ลัทธิขงจื้อได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมของชาวเกาหลีมาเป็นระยะเวลา ยาวนาน ตั้งแต่ช่วงต้นคริสต์ศักราช หรือในสมัยสามอาณาจักร (อาณาจักรชิลลา เพ็กเจ และโคกูรยอ) ซึ่งในยุคนี้ได้มีปฏิสัมพันธ์กับจีนและรับเอาอิทธิพลทางวัฒนธรรมของจีนเข้ามาด้วย ทั้งการรับเอาพระพุทธศาสนาที่เผยแพร่เข้ามาผ่านทางจีน และการพัฒนารูปแบบการปกครองให้คล้ายคลึงกับจีน เป็นต้น ถึงแม้ว่าในยุคนี้จะมีการรับเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาก่อน จนถือได้ว่าเป็นศาสนาหลักของชาติ แต่ลัทธิขงจื้อที่รับเข้ามาภายหลังก็นับได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างยิ่งใน

ประวัติศาสตร์ปัญญาชนเกาหลี เพราะเป็นเหมือนรากฐานในการวางโครงสร้างทางสังคมของรัฐ เป็นแนวทางในการปกครอง คุณธรรม จริยธรรม โดยได้ปรับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวเกาหลีมากขึ้น ในยุคสามอาณาจักรนี้เป็นช่วงเวลาที่บ้านเมืองเกิดความวุ่นวาย เนื่องจากการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองและการปกครองกันอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดอาณาจักรซิลลาสามารถรวบรวมทั้งสามอาณาจักรไว้ได้ ถือเป็นยุคสุดท้ายที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสูงสุด ได้รับการทำนุบำรุง และสถาปนาให้เป็นศาสนาประจำชาติ และค่อยๆ เชื่อมอำนาจลงในยุคอาณาจักรโครยอ เนื่องจากพระภิกษุเริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครองมากขึ้น มีการแย่งชิงผลประโยชน์ภายในวัด เนื่องจากวัดของพุทธศาสนาในขณะนั้นมีฐานะร่ำรวยมาก เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมาก เพราะประชาชนมีจิตศรัทธาถวายให้ อีกทั้งยังร่วมมือกับข้าราชการในการนอกราชการบังหลวง สร้างความเสื่อมเสียให้กับพระพุทธศาสนา จนประชาชนขาดความเลื่อมใสศรัทธา

อีกทั้งในยุคนี้เป็นช่วงเวลาที่มีการติดต่อกันมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับจีนและญี่ปุ่น ทำให้อิทธิพลของทั้งสองชาติเข้ามามีบทบาทต่อทั้งอารยธรรมและการรวมชาติของเกาหลี รวมไปถึงการรับเอาลัทธิขงจื้อเข้ามาใหม่ในช่วงปลายยุคอาณาจักร โดยได้รับการอุปถัมภ์จากกษัตริย์ซุนยอล ทรงโปรดให้มีการเผยแพร่อย่างจริงจัง เช่น การนำตำราในลัทธิขงจื้อจำนวนมากมาจากจีน การก่อตั้งโรงเรียนเพื่อสอนลัทธิขงจื้อให้กับขุนนาง และการตั้งศาลเจ้าในเขตเมืองหลวง เป็นต้น ลัทธิขงจื้อที่เผยแพร่เข้ามาในเกาหลียุคนี้เป็นลัทธิขงจื้อแนวใหม่ (Neo-Confucianism) ตามแนวคิดของนักปราชญ์ชาวจีนชื่อจูซี ที่ได้นำเอาคำสอนต่างๆ ของขงจื้อมาจัดระเบียบและรวบรวมใหม่ โดยปรัชญาขงจื้อแนวใหม่นี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับเต๋าที่เน้นความสงบทางจิตใจ เพื่อนำมาพัฒนาจิตใจ แต่อย่างไรก็ตาม ปรัชญาขงจื้อแนวใหม่นี้ยังให้ความสนใจต่อเนื้อหาด้านอภิปรายด้วยการเข้าถึงการพัฒนาจิตว่าเป็นสิ่งสำคัญในตัวเอง และจะส่งผลให้เกิดความสงบสุขไปสู่สังคมภายนอก ตามปรัชญาที่ว่า “เป็นบัณฑิตภายใน เป็นนักปกครองภายนอก (ไพบูลย์ ปิตะเสน : 2545 , 191)

ถึงแม้ว่าขุนนางรุ่นใหม่จะหันมาศึกษาลัทธิขงจื้อเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมมากนัก เนื่องจากเกาหลียังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของราชวงศ์จีนอยู่ มีการแย่งชิงอำนาจระหว่างหมู่ขุนนางและราชการชั้นผู้ใหญ่ สังคมเกิดความวุ่นวายแตกแยกออกเป็นก๊กเป็นเหล่าและต่างขับเคี่ยวแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างกันตลอดเวลา จากความขัดแย้งรุนแรงนี้ทำ

ให้นายพลีซองเกีย (Yi Song Gia) ทำการรัฐประหารยึดอำนาจและสถาปนาราชวงศ์โชซอนขึ้น และแต่งตั้งตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองแทน ได้รับพระนามว่ากษัตริย์เตโจ ซึ่งแต่เดิมเป็นฝ่ายที่ให้การสนับสนุนลัทธิขงจื้อมาก่อน เมื่อขึ้นเป็นกษัตริย์แล้วจึงได้พยายามที่จะเผยแพร่ให้ลัทธิขงจื้อเป็นศาสนาหลักของชาติ พยายามจะกำจัดอิทธิพลของพระพุทธศาสนาให้หมดไป เพราะลัทธิขงจื้อใหม่นั้นให้ความสำคัญกับหลักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือหลักความสัมพันธ์ทั้งห้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดามารดากับบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ซึ่งผู้ใต้ปกครองจะต้องเชื่อฟังและจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสถาบันและง่ายต่อการควบคุมประชาชนให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ ง่ายต่อการสร้างความสามัคคีรวมคนในชาติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรมจริยธรรม และความกตัญญูด้วย จึงเป็นเหมือนการวางรากฐานและจัดระเบียบทางสังคมของเกาหลี โดยได้ก่อตั้งซึ่งเกียนกวาน (Sung Kyun Kwan) หรือสถาบันขงจื้อแห่งชาติและสถาบันโรงเรียนในสังกัดของลัทธิขงจื้อขึ้นเพื่อให้การศึกษาตามแบบขงจื้อเกี่ยวกับจริยธรรมในครอบครัวและสังคม โดยมุ่งหวังให้มีความเคารพต่อบรรพบุรุษ ลัทธิขงจื้อได้แพร่หลายมากขึ้นในช่วงกลางของสมัยโชซอน มีโรงเรียนเอกชนโชวอน (Seowon) เกิดขึ้นทั่วประเทศเพื่อสอนจริยธรรมแบบขงจื้อสำหรับคนรุ่นหลัง โรงเรียนแห่งแรกคือแบกุนดองโชวอน (Baegundong Seowon) ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นในปี 1542 ยุคโชซอนจึงถือได้ว่าเป็นยุคที่รุ่งเรืองที่สุดของปรัชญาลัทธิขงจื้อที่ได้แผ่เข้าไปในวิถีชีวิตและจิตสำนึกของชาวเกาหลี ซึ่งเป็นรากฐานทางคุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรม ขนบจารีต วิถีชีวิต ความสัมพันธ์ทางสังคม รวมไปถึงวัฒนธรรมชั้นสูงและเป็นพื้นฐานของระบบกฎหมายที่สืบต่อมาถึงปัจจุบัน

2.2.2 อิทธิพลของขงจื้อที่มีต่อสังคมเกาหลี

การที่ประเทศเกาหลีได้รับเอาอิทธิพลของปรัชญาลัทธิขงจื้อเข้ามาตั้งแต่ยุคสมัยสามอาณาจักร และได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของเกาหลีในแต่ละยุคสมัยนั้น ทำให้ปรัชญาขงจื้อได้แทรกซึมเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนและส่งอิทธิพลในด้านต่างๆ ดังนี้

ก) ด้านสังคม

การแผ่ขยายของลัทธิขงจื้อได้มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างทางสังคม การเมืองและการปกครองของเกาหลีมาตั้งแต่ในยุคสมัยโชซอน โดยมีการแบ่งชนชั้นทางสังคม อย่างชัดเจนและเข้มงวด สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนชั้น ดังนี้

ยางบัน (Yangban) เป็นชนชั้นทางสังคมที่สูงที่สุด ประกอบด้วยเชื้อพระวงศ์และราชตระกูลในราชสำนัก รวมทั้งขุนนางชั้นผู้ใหญ่ซึ่งแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน เรียกว่า มุนบัน (Munban) และข้าราชการทหาร เรียกว่า มูบัน (Muban) นับว่าเป็นชนชั้นที่มีอำนาจสูงสุด และมีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจเพราะเป็นเจ้าของที่ดินที่ทาสและแรงงานอาศัยอยู่ในชนบท โดยตำแหน่งยางบันนั้นจะต้องผ่านการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการแบบขงจื้อที่ได้รับอิทธิพลมาจากจีน ซึ่งเนื้อหาที่ใช้สอบนั้นจะเป็นปรัชญาคุณธรรมของขงจื้อและตัวหนังสือจีน ถึงแม้ว่าในการสอบคัดเลือคนั้นจะไม่ได้จำกัดสิทธิเฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้น แต่ก็มีโอกาสน้อยมากที่คนทั่วไปในชนชั้นอื่นๆจะสามารถสอบผ่าน

ชุงอิน (Chungin) หรือชนชั้นกลาง ชนชั้นนี้จะได้รับการฝึกฝนในวิชาชีพต่างๆ มีความชำนาญในด้านเทคนิคและวิทยาการ รวมทั้งภาษาต่างประเทศ โดยกลุ่มคนในชั้นนี้จะประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการของรัฐบาล ลูกหลานของชนชั้นกลางจะสืบทอดสถานภาพทางสังคม โดยผ่านทางสายเลือดหรือสายตระกูลเช่นเดียวกับพวกยางบัน

ซังมิน (Sangmin) หรือสามัญชน และยางมิน (Yangmin) หรือชาวนา คนในชนชั้นนี้เป็นประชากรส่วนใหญ่ของสังคมที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมและการค้า โดยจะเช่าที่ดินเพาะปลูกและต้องเสียค่าเช่าให้กับชนชั้นยางบัน ส่วนพวกที่ประกอบอาชีพค้าขายนั้นยังไม่มีบทบาทมากนัก ถูกจำกัดให้กระทำในขอบเขตของแต่ละหมู่บ้าน เพราะลัทธิขงจื้อถือว่าการค้าที่มุ่งแต่แสวงหากำไรว่าเป็นงานที่ผิดศีลธรรม

ชอนมิน (Chonmin) เป็นชนชั้นล่างที่ต่ำต้อยที่สุดในสังคม ประกอบด้วยทาส คนทรง คนฆ่าสัตว์ เป็นต้น สถานภาพของกลุ่มคนเหล่านี้ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและเป็นสถานภาพที่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งการเลื่อนสถานะภาพหรือการเปลี่ยนแปลงชนชั้นทาง

สังคมนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากมาก เพราะสังคมมีการยึดถือความเชื่อตามลัทธิขงจื๊ออย่างเคร่งครัดที่ว่าสถานภาพของแต่ละบุคคลนั้น ได้ถูกกำหนดมาตั้งแต่เกิด

ข) ด้านการศึกษา

เกาหลีในสมัยโชซอนได้รับเอาการสอบเข้ารับราชการแบบขงจื๊อเข้ามาใช้ โดยผู้ที่สอบไล่ได้ต้องเป็นผู้ที่ได้เข้ารับการศึกษาศึกษาจากสถาบันการศึกษาขงจื๊อที่เน้นการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามปรัชญาขงจื๊อและคัมภีร์คัมภีร์ฮุนอูวี่ ซึ่งเป็นหนังสือรวบรวมวาตะของขงจื๊อในวาระต่างๆ และเสี่ยวจิง เป็นหนังสือเกี่ยวกับความกตัญญูต่อบิดามารดา โดยเน้นว่าแต่ละครอบครัวนั้น หัวหน้าครอบครัวมีความสำคัญที่สุด ครอบครัวเป็นเหมือนจุดแรกเริ่มที่เอื้ออำนวยให้คนสามารถฝึกคุณธรรมทางสังคมหรือที่เรียกว่าเหริน ได้แก่ ความรัก ความเมตตา และความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มต้นจากรักให้กับบิดามารดาและพี่น้องครอบครัวเดียวกัน รวมไปถึงความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งการกระทำเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงไปสู่การเป็นรัฐบาลที่ดีได้ เนื่องจากตามหลักขงจื๊อเชื่อว่า ผู้ที่มีคุณธรรมด้านความรักสามารถนำเอาความรักมาใช้ในการปกครองประชาชนได้ด้วยเช่นกัน ในขณะที่เดียวกัน เมื่อประชาชนมีคุณธรรมด้านความรักต่อกัน ย่อมก่อให้เกิดความสันติสุขในรัฐหรือชาติบ้านเมืองอีกด้วย โดยหลักคำสอนนี้ถูกบรรจุอยู่ในโรงเรียนสำหรับชนชั้นอย่างบันแทนนัน (ไพนูลย์ ปีตะเสน , 2545 : 189 – 190)

ค) ด้านครอบครัว

แนวคิดสำคัญที่ถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อระบบครอบครัวที่ชาวเกาหลียึดถือนั้นก็เป็ผลมาจากคำสอนของลัทธิขงจื๊อที่เชื่อว่า ทัวทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง ทุกสิ่งจะมีความเกี่ยวข้องกันและกัน และจะมีการเรียงลำดับสูงต่ำ จากชั้นต่ำสุดคือมนุษย์ขึ้นไปจนถึงสวรรค์ สวรรค์เป็นแหล่งรวมของทุกสิ่งและเป็นบรรพบุรุษของทุกสรรพสิ่งบนพื้นพิภพ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องขึ้นอยู่กับสวรรค์และต้องกระทำหรือประพฤติตามฟ้าลิขิต ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมไปถึงวิถีชีวิตการดำรงอยู่ของมนุษย์ทั้งหมด หรือที่เรียกว่าแนวคิด “สามกััง โอริยุน” หมายถึง ข้อบัญญัติ 5 ประการที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวหรือสังคมเดียวกัน (ดำรง ฐานดี , 2550 : 2)

ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงหรือสามีกับภรรยา, ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกชาย, ความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายคนโตกับน้องชายรองลงมา, ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน และสุดท้ายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง

จากบทบัญญัติดังกล่าว เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวถึง 3 ข้อ และอีก 2 ข้อก็อาจนับเป็นครอบครัวในแง่ของสังคมประเทศชาติที่เป็นครอบครัวใหญ่เพียงหนึ่งเดียวด้วยเช่นกัน ทำให้เห็นได้ว่าเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับระบบครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งหากศึกษาดูอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า หลักความสัมพันธ์ดังกล่าว นั้นให้ความสำคัญกับผู้ชายเป็นใหญ่เหนือกว่าผู้หญิงในทุกๆด้าน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างสามีกับภรรยา โดยพื้นฐานครอบครัวของชาวเกาหลีนั้นจะยกอำนาจให้กับผู้ชายที่มีความอาวุโสสูงสุดในสายตระกูลเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆแต่เพียงผู้เดียวและสมาชิกในครอบครัวจะต้องเชื่อฟังอย่างเคร่งครัด และหน้าที่ของสตรีในครอบนั้นจะต้องดูแลดูแลความเรียบร้อยภายในบ้านไม่ให้ขาดตกบกพร่อง นอกจากนี้ยังต้องปรนนิบัติสามีอย่างดี รวมถึงดูแลบุตรและทุกคนในครอบครัวของสามีด้วย โดยภรรยาจะต้องเชื่อสัจย์ เคารพและอยู่ในโอวาทของสามี ส่วนในกรณีที่ผู้ชายต้องเป็นหม้ายจากการเสียชีวิตของภรรยา หรือภรรยาไม่สามารถมีบุตรเพื่อสืบสายตระกูลได้ ผู้ชายสามารถแต่งงานหรือมีภรรยาใหม่ได้ แต่ตรงกันข้ามกับผู้หญิงที่ไม่สามารถแต่งงานใหม่ได้เพราะถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดีงาม ผิดกับขนบจารีตของสังคม เพราะตามหลักของลัทธิขงจื้อนั้นสถานะระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงจะถูกกำหนดความแตกต่างมาตั้งแต่เกิด จะเห็นได้จากค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการบุตรชาย เพราะเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้ที่สืบทอดสายตระกูลได้ ส่วนผู้หญิงนั้นจะถูกมองว่าไม่มีประโยชน์เพราะไม่สามารถสืบต่อสายตระกูลได้ อีกทั้งเมื่อโตขึ้นก็ต้องแต่งงานออกเรือนไปอยู่บ้านของสามี ซึ่งไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้กับครอบครัวเลย การมีลูกผู้ชายจึงถือเป็นเรื่องที่น่ายินดีมากกว่าการมีลูกผู้หญิง

จากการยึดถือหลักคำสอนของลัทธิขงจื้อ ทำให้ครอบครัวของชาวเกาหลีเป็นไปตามระเบียบแบบแผนความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่พึงปฏิบัติต่อกันอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา และการเคารพนับถือและความกตัญญูกตเวทีของบุตรต่อบิดามารดา ที่ถือเป็นธรรมเนียมแบบแผนในการยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

ถือได้ว่าลัทธิขงจื้อได้เข้ามามีบทบาทและเปรียบเสมือนเป็นกรอบในการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ชีวิตของผู้หญิงเกาหลีเป็นอย่างมาก ถ้าหากย้อนไปในยุคราชวงศ์โชซอน ก่อนที่อิทธิพลของขงจื้อจะรุ่งเรืองและแพร่หลายนั้น สถานะของผู้หญิงถือว่ามีอิสระอยู่มาก สามารถออกไปเที่ยวงานรื่นเริงต่างๆ พุดคุยพบปะกับผู้ชายได้โดยไม่ถือว่าผิดศีลธรรมและจารีต รวมถึงมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่เมื่ออิทธิพลของขงจื้อได้แพร่หลายไปสู่คนในสังคมทุกชนชั้น มีการยึดถือเป็นธรรมเนียมแนวทางและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ก็ส่งผลให้วิถีชีวิตของสตรีนั้นถูกจำกัดให้ขาดอิสระในทุกๆด้าน ถ้าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกรอบจารีตก็จะถูกตำหนิ ซึ่งนอกจากในเรื่องครอบครัวแล้ว ลัทธิขงจื้อยังมีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทและสถานะภาพทางสังคมของผู้หญิงเกาหลีอีกด้วย โดยจะวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

3. สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่สะท้อนในภาพยนตร์

3.1 ภาพยนตร์เรื่อง The Handmaiden

ที่มา : <http://www.tasteofcinema.com/2016/9-reasons-why-the-handmaiden-is-park-chan-wooks-best-film-since-oldboy/>

ภาพยนตร์เกาหลีเรื่อง “The Handmaiden ล้างเล่ห์ลวงรัก” เป็นภาพยนตร์แนวปรัชญาอื้อโรติกที่สอดแทรกประเด็นเรื่องอำนาจทางเพศระหว่างชายและหญิง ไปจนถึงเรื่องชาตินิยมระหว่างประเทศเกาหลีกับญี่ปุ่น อันเป็นผลพวงมาจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในอดีต ภายใต้การกำกับของผู้กำกับปาร์ค ชาน วุก (Park Chan Wook) เข้าฉายในปี 2016 และได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลปาล์มทองคำ (Plame d’ Or) ในเทศกาลหนังเมืองคานส์ครั้งที่ 69 ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากนวนิยายอังกฤษเรื่อง “Fingersmith” ผลงานการเขียนของซารา วอเตอร์ (Sarah Waters) โดยดัดแปลงบทภาพยนตร์จากอังกฤษในยุควิกตอเรียมาเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศเกาหลี ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ขณะที่ประเทศเกาหลีตกอยู่ภายใต้อำนาจการยึดครองของประเทศญี่ปุ่น ในภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงเรื่องราวอีกแง่มุมหนึ่งของผู้หญิงในยุคสมัยที่ความเท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิงยังถูกมองข้ามและไม่ให้ความสำคัญ สังคมให้สิทธิเสรีภาพและอำนาจแก่ผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงยังต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ในการใช้ชีวิต ซึ่งผู้กำกับได้เลือกที่จะนำเสนอเรื่องราวผ่านมุมมองของตัวละครผู้หญิงในเรื่องทั้ง 2 คนคือซุกฮึกับฮิเดโกะ โดยการดำเนินเรื่องราวในภาพยนตร์ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เล่าเรื่องผ่านมุมมองของซุคซึ เด็กสาวชาวบ้านที่ถูกเลี้ยงดูและเติบโตมาในครอบครัวที่ยากจนประกอบอาชีพมิชชันนารี การที่ซุคซึตัดสินใจเดินทางเข้าไปเป็นคนรับใช้ในคฤหาสน์หลังใหญ่โตของนายชาวญี่ปุ่นถือเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวทั้งหมด โดยถูกว่าจ้างจากขุนนางฟูจิوارهให้ซุคซึเข้าไปเป็นคนรับใช้ดูแลคุณหนูอิเดโกะ หญิงสาวสูงศักดิ์ที่ถูกเลี้ยงดูมาอย่างดี มีภาพลักษณ์ภายนอกที่ดูอ่อนต่อโลก เนื่องจากฟูจิوارهต้องการให้ซุคซึเป็นเหมือนนกต่อให้กับเขา คอยเกลี้ยกล่อมให้อิเดโกะตกหลุมรักและแต่งงานกับตน เพราะหวังในสมบัติอันมหาศาลของตระกูลอิเดโกะ ซึ่งซุคซึเองก็ยอมตกลงร่วมมือตามแผนการของฟูจิوارهเพราะต้องการเงินค่าจ้างเพื่อจะได้หนีไปจากสังคมที่เธออยู่และเริ่มต้นชีวิตใหม่ ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหมือนจะดำเนินไปตามแผนการที่ฟูจิوارهวางได้เล่าให้ซุคซึฟังตั้งแต่แรก คือหลังจากที่เขาแต่งงานและได้สมบัติของอิเดโกะแล้ว ก็จะบอกว่าอิเดโกะป่วยเป็นโรคจิตเหมือนแม่ของเธอ แล้วส่งตัวเธอเข้าโรงพยาบาล แต่กลายเป็นว่าคนที่ถูกหลอกและต้องเข้าไปอยู่ในโรงพยาบาลนั้นกลายเป็นซุคซึเอง

ตอนที่ 2 ผู้กำกับได้ฉายปมในตอนแรกผ่านการเล่าเรื่องราวในมุมมองของอิเดโกะ โดยย้อนไปตั้งแต่ตอนที่อิเดโกะยังเป็นเด็กและถูกส่งตัวมาอยู่กับลุงที่เกาหลี อิเดโกะที่เติบโตมาภายใต้การดูแลของโคซูกินั้นได้รับการฝึกฝนให้อ่านหนังสือวรรณกรรมชุงกะมาตั้งแต่เด็กเพื่อที่จะมาเล่าต่อหน้าเหล่าขุนนางผู้มีฐานะเวลาที่มีการเปิดประมูลหนังสือวรรณกรรมดังกล่าว ซึ่งคนเหล่านั้นล้วนเป็นผู้ชายทั้งหมด หากอิเดโกะอ่านได้ไม่ดีหรือไม่เข้าถึงอรรถรสก็จะถูกทำโทษโดยการทำร้ายร่างกายต่างๆ ส่วนฟูจิوارهเองก็ไม่ใช่ขุนนางที่มียศถาบรรดาศักดิ์ เป็นเพียงมิชชันนารีชาวเกาหลีที่เปลี่ยนชื่อและอ้างตนว่าเป็นคนญี่ปุ่นเพื่อจะยกฐานะของตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ที่เขาทำทำที่สนใจในงานวรรณกรรมชุงกะและสร้างความสนิทสนมกับโคซูกิก็เพื่อที่จะพยายามเข้าหาอิเดโกะ แต่เมื่อเขาได้รู้จักกับอิเดโกะแล้วก็พบว่าเธอไม่ใช่ผู้หญิงหัวอ่อนที่จะยอมโดนหลอกได้ง่ายๆ จึงได้เปลี่ยนแผนการโดยยื่นข้อเสนอเป็นสมบัติของอิเดโกะทั้งหมดแลกกับการพาเธอหนีไปจากบ้านที่ต้องอยู่ภายใต้การครอบงำของโคซูกิ โดยหาแพะรับบาปคือสาวใช้คนใหม่หรือซุคซึ แต่ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างอิเดโกะกับซุคซึก็ค่อยๆ พัฒนาขึ้น การที่ได้รู้จักกับซุคซึเหมือนพาอิเดโกะเปิดประตูออกไปสู่โลกใบใหม่ที่เธอไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน เพราะต้องใช้ชีวิตอยู่ใต้อำนาจและถูกกดขี่จากผู้ชายมาตั้งแต่เด็ก ไม่เคยได้รับความรัก ความเอาใจใส่แบบที่ซุคซึมิให้เธอมาก่อน เพราะความไว้วางใจและเชื่อใจซึ่งกันและกัน ทำให้สุดท้ายแล้วอิเดโกะก็ตัดสินใจบอกความ

จริงกับซุคซึถึงแผนการทั้งหมดที่เธอกับฟูจิوارهได้วางเอาไว้ตั้งแต่แรก รวมไปถึงความจริงเกี่ยวกับตัวเธอและสิ่งที่ถูกโคซูกิบังคับให้ทำมาตลอด ซึ่งฉากที่ทำให้เห็นจุดยืนว่าผู้หญิงทั้งสองไม่ต้องการที่ให้ผู้ชายเป็นฝ่ายกุมอำนาจและบงการชีวิตของพวกเขาอีกต่อไป คือฉากที่ฮิเดโกะพาซุคซึไปยังห้องสมุดของตระกูลที่เก็บรวบรวมวรรณกรรมและหนังสือภาพลามกต่างๆเอาไว้ เมื่อซุคซึได้เห็นภาพวาดสังวาสของหญิงสาวกับปลาหมึกยักษ์ ใบหน้าของหญิงสาวในรูปคือฮิเดโกะ ที่ฟูจิوارهวาดลอกเลียนมาจากหนังสือวรรณกรรมซุงกะ *The Dream of Fisherman's Wife*² ทำให้เธอรู้สึกโกรธมากที่ฮิเดโกะถูกกระทำให้เป็นเพียงแค่วัตถุทางเพศของผู้ชาย ทั้งสองก็ได้ช่วยกันทำลายหนังสือและภาพวาดลามกเหล่านั้นจนเสียหาย ก่อนจะหนีออกมาจากบ้าน

ตอนที่ 3 เป็นการคลาปมเรื่องราวทั้งหมด ให้เห็นพัฒนาการความเป็นมาของตัวละครมากขึ้น ทั้งฮิเดโกะและซุคซึได้ร่วมมือกันซ่อนแผนของฟูจิوارهอีกที เพื่อที่จะหนีไปใช้ชีวิตด้วยกันอย่างมีอิสระ ฮิเดโกะเขียนจดหมายทิ้งไว้ให้โคซูกิ บอกว่าฟูจิوارهแท้จริงแล้วเป็นบุตรชายของทาสบนเกาะเซจูและขอโทษที่เธอฝ่าฝืนกฎ เพราะไม่มีผู้หญิงคนไหนจะมีความสุขที่ต้องมีชีวิตอยู่ภายใต้การถูกบังคับ ส่วนฟูจิوارهที่ตกหลุมพรางของหญิงสาวทั้งสองก็ถูกโคซูกิจับไปทรมานที่ห้องใต้ดินของบ้าน ที่เต็มไปด้วยเครื่องทรมานต่างๆ รวมไปถึงปลาหมึกยักษ์ที่ปรากฏอยู่ในภาพซุงกะอีกด้วย ทำให้เห็นว่าผู้หญิงที่ภายนอกดูอบอุ่นต่อโลกแต่แท้จริงแล้วกลับเป็นคนที่มีเล่ห์เหลี่ยมแพรวพราว ฉลาดและมีไหวพริบ ไม่ใช่คนที่จะยอมตกเป็นเครื่องมือให้ผู้ชายหลอกเอาเปรียบได้ เพราะพวกเขาสามารถที่จะเติมเต็มความต้องการของกันและกันได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชายอีกต่อไป

²The Dream of Fisherman's Wife ภาพการร่วมเพศของหญิงสาวกับปลาหมึกยักษ์ วาดโดยศิลปินคะซึชิเกะ โอะกุไซ ถือเป็นภาพซุงกะที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก

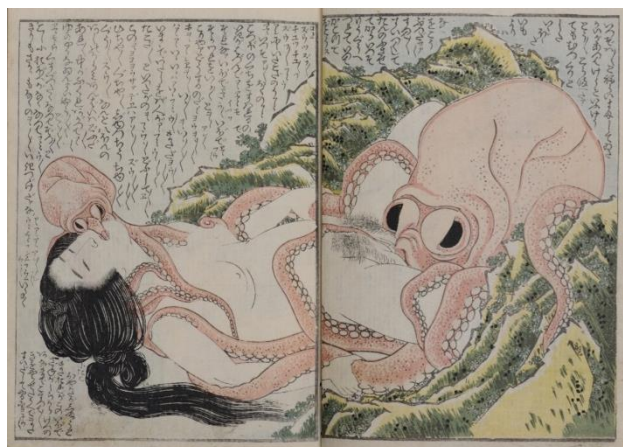
3.2 สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเกาหลีที่สะท้อนในภาพยนตร์

จากการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสตรี ที่สะท้อนให้เห็นในภาพยนตร์เรื่อง *The Handmaiden* พบว่า ภายใต้อำนาจและจารีตประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของขงจื้อ มีส่วนสำคัญที่ทำให้สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเกาหลีในอดีตถูกจำกัดให้อยู่ภายใต้ผู้ชายในทุกๆด้าน ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่และได้รับการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม รวมไปถึงการสร้างค่านิยมผู้หญิงที่ดีในอุดมคติในสังคมชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) โดยเฉพาะในเรื่องหลักความสัมพันธ์ทั้งห้า ที่คนเกาหลีให้ความสำคัญเป็นอย่างมากนั้น ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงไว้อย่างละเอียดและเข้มงวด ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.2.1 สถานภาพและบทบาทด้านสังคม

สถานภาพและบทบาททางสังคมของผู้หญิงนั้นมักจะถูกจำกัดขอบเขตให้อยู่ภายใต้ผู้ชายในหลายๆด้าน โดยการอ้างถึงจารีตและระเบียบแบบแผนที่เคยยึดถือปฏิบัติกันมาแต่อดีต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากคำสอนของลัทธิขงจื้อที่เคร่งครัดในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เข้ามามีส่วนในการวางรากฐานและกำหนดโครงสร้างบทบาททางสังคม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง กล่าวคือ สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงให้ต่ำกว่าผู้ชาย ผู้หญิงต้องตกอยู่ในสถานะที่ถูกกดขี่และเอารัดเอาเปรียบ รวมไปถึงถูกจำกัดขอบเขตในการใช้ชีวิตให้อยู่แต่ในบ้าน ไม่มีสิทธิเสรีภาพที่จะออกไปพบเจอผู้คนหรือเข้างานสังคมได้อย่างผู้ชาย นอกจากนี้การที่ขงจื้อได้ให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิงเพราะมีแนวคิดเกี่ยวกับเพศชายว่าเป็นเพศที่แข็งแกร่ง มีอำนาจ ตรงกันข้ามกับเพศหญิงที่ถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ และควรที่จะอยู่ภายใต้อำนาจของเพศชายเท่านั้น ถือเป็น การลดสถานภาพและบทบาทของเพศหญิงลงอย่างสิ้นเชิง ตัวอย่างของบทสนทนาที่สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง คือบทสนทนาของฟูจิวาระกับโคซูกิที่ห้องใต้ดิน โดยโคซูกิได้ถามถึงคืนแรกของฟูจิวาระกับฮิเดโกะว่าทำไมการมีเพศสัมพันธ์กับฮิเดโกะนั้นมีความมหัศจรรย์เหมือนที่เคยอ่านจากในหนังสือชุงกะหรือเปล่า ส่วนฟูจิวาระก็ได้พรรณาดังนั้นให้โคซูกิฟังขณะที่เหม่อมองออกไปยังดวงจันทร์ พร้อมทั้งกล่าวว่า “เป็นตอนมหัศจรรย์ที่ไม่เคยถูกเขียนลงในหนังสือเล่มใดเลย” รวมไปถึงภาพวาด *The Dream of Fisherman's Wife* ที่ฟูจิวาระวาดภาพผู้หญิงในภาพเป็น

ใบหน้าของฮิเดโกะ ซึ่งจุดทั้ง 5 จุดที่ปลาหมึกสัมผัสกับหญิงสาว เป็นจุดที่ผู้ชายต้องการที่จะสัมผัสมากที่สุด เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความต้องการที่จะเป็นผู้ควบคุมอยู่เหนือกว่าผู้หญิง รวมไปถึงรสนิยมความรุนแรงทางเพศแบบซาดีสม์และมาโซคิสม์ (Sadism and Masochism) โดยการลดบทบาทของผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุทางเพศของผู้ชายเท่านั้น

ภาพวรรณกรรมซุงกะ The Dream of Fisherman's Wife

ที่มา <https://www.sartle.com/artwork/the-dream-of-the-fishermans-wife-katsushika-hokusai>

3.2.2 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวนั้นทั้งในฐานะแม่ ลูกสาว หรือภรรยาล้วนตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายแทบทั้งสิ้น ตามค่านิยมที่ยกย่องผู้ชายให้เป็นใหญ่สูงสุดในครอบครัวที่ถูกปลูกฝังและได้รับอิทธิพลมาจากขงจื้อ ผู้หญิงในครอบครัวมักจะไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และต้องดำเนินชีวิตภายในขอบเขตข้อจำกัดอย่างเคร่งครัดโดยไม่มีสิทธิ์ไม่คัดค้าน ชีวิตของผู้หญิงในสมัยนั้นขึ้นอยู่กับจริยธรรมและศีลธรรมทางลัทธิขงจื้อ ที่ถูกอบรมสั่งสอนไม่ให้เห็นความคิดเห็นหรือโต้เถียงต่อสามี และยอมต้องทำตามสามีไม่เช่นนั้นจะโดนกล่าวว่าเป็นผู้หญิงที่ไร้ศีลธรรม ตัวอย่างในภาพยนตร์ฉากที่ฮิเดโกะกับป้าของเธอต้องฝีกอ่านหนังสือภาพซุงกะให้โคซูกิฟัง ในขณะที่อ่านนั้นทั้งสองคนผลอหัวเราะกับรูปภาพในหนังสือจึงถูกโคซูกิทำโทษโดยการทำร้ายร่างกาย หรือในตอนที่ซุกชิถามฮิเดโกะว่าทำไมถึงต้องแต่งงานกับโคซูกิ ฮิเดโกะตอบกับซุกชิว่าเพราะเขาเลี้ยงดูเธอมาก็เพราะหวังในตัวของเธอนั่นเอง

โดยสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงชั้นสูงจะอยู่ภายใต้กฎแห่งชายกับหญิง กล่าวคือ ผู้ชายอยู่ข้างนอกคือไม่เล่าเรื่องนอกบ้าน ผู้หญิงอยู่ข้างในคือไม่เล่าเรื่องในบ้าน ผู้หญิงถูกกำหนดขอบเขตชีวิตอย่างเข้มงวด แม้ว่าฐานะทางการเงินค่อนข้างมั่นคงและได้รับเกียรติในบ้าน แต่ก็ถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก ไม่มีอิสรภาพทางการกระทำ ต้องอยู่ในบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย โลกของสตรีชนชั้นสูงจึงมีแต่บ้านและครอบครัว ซึ่งตัวละครของฮิเดโกะนั้นทำให้เห็นถึงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงชั้นสูงได้อย่างชัดเจน เพราะตั้งแต่เด็กจนโตก็ถูกเลี้ยงดูและใช้ชีวิตอยู่แต่ในคฤหาสน์เท่านั้น ส่วนสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงสามัญชน ค่อนข้างอิสระและมีข้อบังคับเกี่ยวกับพฤติกรรมน้อยกว่า เนื่องจากสามารถเดินทางเข้าออกนอกบ้านได้ เพราะความจำเป็นในการดำรงชีวิต แม้ว่าจะต่างชนชั้นกัน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วก็ถูกกำหนดหน้าที่ไว้เหมือนกันคือต้องเชื่อฟังและอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ชาย ต้องเลี้ยงดูลูก ดูแลปรนนิบัติสามี ดูแลความเรียบร้อยของบ้านเรือนในฐานะแม่และภรรยา ซึ่งถือว่ายังขาดสิทธิและเสรีภาพตามหลักมนุษยธรรม เพราะต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎของลัทธิขงจื้อที่เปรียบเหมือนทาส ในสำนวนเกาหลีเรียกว่า "ทาสที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร"

3.2.3 สถานภาพและบทบาทด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ

ผู้หญิงเกาหลีโดยทั่วไปจะไม่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงเหมือนกับผู้ชาย จะมีเพียงการศึกษาที่สอนกันอยู่แต่ในบ้าน การเรียนจึงเป็นเรื่องการบ้านการเรือนและคุณธรรมทางด้านลัทธิขงจื้อในบ้านเท่านั้น การเรียนของผู้หญิงจึงมีแค่การฝึกหัดกริยามารยาท การครองตน และหัดอ่านเขียนหนังสือระดับเบื้องต้น จะมีแต่สตรีชนชั้นสูงเท่านั้นที่มีโอกาสได้รับการศึกษา จากในภาพยนตร์ ฮิเดโกะให้ซุกฮิอ่านจดหมายที่ฟูจิوارهเขียนถึงเธอให้ฟัง แต่ซุกฮิบ่ายเบี่ยงไม่ยอมอ่าน จนสุดท้ายต้องยอมบอกว่าเธออ่านหนังสือไม่ออก ส่วนฮิเดโกะนั้นเติบโตขึ้นมาในบ้านที่มีฐานะ จึงมีโอกาที่จะได้รับการศึกษา ถูกสอนให้อ่านและเขียนหนังสือมาตั้งแต่ยังเด็ก

ส่วนในเรื่องการประกอบอาชีพนั้น ผู้หญิงจะไม่ได้ทำอาชีพที่เป็นเกียรติ มีชื่อเสียง หรือเป็นที่ยอมรับยกย่องในสังคมเหมือนผู้ชาย เนื่องจากแนวคิดตามลัทธิขงจื้อที่ถือว่าผู้ชายต้องเป็นผู้นำ โดยส่วนใหญ่แล้วจึงมักจะเป็นแม่บ้าน คนงาน หรือดูแลทำงานภายในบ้านเพียงอย่างเดียว

การที่ผู้หญิงในอดีตไม่สามารถทำอะไรตามที่ต้องการได้อย่างอิสระ ต้องอาศัยอยู่ในบ้าน และดูแลกิจการบ้านเรือนให้เรียบร้อย เพราะสังคมเกาหลียุคก่อนต้องการให้สตรีมีคุณสมบัติของ "ผู้หญิงในอุดมคติ" หมายความว่า เป็นมารดาที่ดี และเป็นภรรยาที่ดี ตั้งแต่เกิดมาผู้หญิงจะถูกเลี้ยงและได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสตรีที่มีกริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและปรนนิบัติดูแลสามี กตัญญูต่อบิดามารดาเลี้ยงดูลูกตามคำสอนของลัทธิขงจื้อ โดยเฉพาะคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมที่เกี่ยวกับสตรีและมนุษย์สัมพันธ์อย่างครบถ้วน กล่าวคือ สถานภาพและบทบาทของสตรีต้องทำหน้าที่เป็นเพียงแม่และเมียที่ดีเท่านั้น

3.3 อิทธิพลของขงจื้อที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของสตรี

แนวคิดทางปรัชญาของขงจื้อที่เข้ามาครอบงำและมีอิทธิพลในคาบสมุทรเกาหลีเป็นเวลายาวนาน นอกจากจะแทรกซึมเป็นส่วนหนึ่งของคนในสังคมที่ยึดเอาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตแล้วยังได้ส่งอิทธิพลไปถึงงานวรรณกรรมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมเรื่อง “แนฮุน” คำสอนของสตรี และ “เกเนยซอ” ตำราสอนกุลธิดา ขึ้นเพื่ออบรมสั่งสอนและขัดเกลามารยาท พฤติกรรม และความประพฤติของสตรีให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ตามแบบแผนของผู้หญิงในอุดมคติที่สังคมในสมัยนั้นต้องการ ถือเป็นวรรณกรรมสอนสตรีของเกาหลีที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายมากที่สุด มีเนื้อหาสาระคำสอนที่ครอบคลุมการประพฤติปฏิบัติเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ รวมทั้งสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง อันเป็นคำสอนสตรีที่มีเนื้อหาสาระในแง่พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของกุลสตรีในสมัยนั้น

1. เกเนยซอ หรือ ตำราสอนกุลธิดา หนังสือเรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์หลายครั้งรวมถึงในสมัยพระเจ้าจุงจง เป็นวรรณกรรมคำสอนสตรีที่สำคัญเรื่องหนึ่งของผู้แต่งที่มีฉายาว่า อุอัม นักการเมืองที่มีชื่อเสียงในศตวรรษที่ 17 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านลัทธิขงจื้อโดยเฉพาะทางด้านการศึกษา ได้แต่งหนังสือเล่มนี้ขึ้นในฐานะที่เป็นพ่อเพื่อสอนลูกสาวซึ่งกำลังจะแต่งงานให้รู้จักกริยามารยาทและหน้าที่ของภรรยาที่ดี โดยใช้ภาษาเกาหลีและตัวอักษรเกาหลี เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น 20 ตอน ได้แก่ การปฏิบัติต่อบิดามารดา, การปรนนิบัติสามี, การปฏิบัติต่อบิดามารดาสามี, การสร้างมิตรภาพระหว่างพี่น้อง, มิตรภาพกับบรรดาเครือญาติ, การเลี้ยงลูก, พิธีเช่นไหว้, การต้อนรับแขก, การห้ามหึงและริษยา, การระวังคำพูด, การประหยัดทรัพย์สิ้น, การขยันทำงาน,

การดูแลคนป่วยในบ้าน, การเตรียมอาหารกับเสื้อผ้า, การปกครองคนรับใช้บริวาร, การให้ยืมและได้รับ, การรู้จักการซื้อขายของ, อย่าเชื่อเรื่องผีต่างๆ, ความรอบคอบที่ไม่ควรพลั้งเผลอ และว่าด้วยการดำเนินตามแบบอย่างที่ดีของคนเก่าแก่และบรรพบุรุษ

2. แนฮุน หรือ คำสอนสตรี เป็นวรรณคดีคำสอนสตรีที่เก่าที่สุดของเกาหลี โดยคัดเลือกคำสอนที่เหมาะสมกับการอบรมสั่งสอนผู้หญิงเกาหลีจากรรณกรรมคำสอนต่างๆของจีน มีทั้งหมด 3 เล่ม แบ่งออกเป็น 7 ตอน ได้แก่ การพูดจา, การประพฤติปฏิบัติ, ความกตัญญู, ขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงาน, คู่ครองสามีกับภรรยา, บทบาทในฐานะที่เป็นแม่และการสร้างมิตรภาพกับบรรดาเครือญาติ, ความสุจริตและการประหยัดทรัพย์สิน

งานวิจัยของกินเฮชิน (อ้างถึงในสุกัญญา อินตะ โจด, 2550) ได้กล่าวถึงเนื้อหาคำสอนของแนฮุนและเกเนียซอไว้ดังนี้

หมวดที่หนึ่ง : การปฏิบัติต่อตนเองอย่างมีคุณธรรม

1.1 การครองตนในสังคม ผู้หญิงต้องรักษาวลสงวนตัว อ่อนน้อม เรียบร้อย รักเดียวใจเดียว และควบคุมตัวเองให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสม ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอนสตรีให้มีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

- คุณงามความดีของผู้หญิง จะต้องมีความเจียมขริม สุภาพอ่อนโยน ซื่อสัตย์ รักษาพรหมจรรย์และจงรักภักดีต่อสามี จัดการสิ่งของต่างๆให้ดี รู้จักความอับอายในการวางตัวและมีระเบียบวินัยในอากัปกริยา สำหรับอุปนิสัยที่ควรรู้จักประมาณตน รู้ถึงฐานะของตนจะได้ปฏิบัติตนถูกต้อง เจียมเนื้อเจียมตัวไม่ให้ความโลภและความฟุ้งเฟ้อ เห็นอกเห็นใจและเมตตาต่อผู้อื่นไม่ว่าฐานะของเขาจะเป็นอย่างไร ละทิ้งความหยิ่งทะนง มีความเห็นอกเห็นใจ อดทน และในขณะเดียวกัน ให้ผู้หญิงมีความมั่นใจในตัวเองและความเด็ดเดี่ยว แม้ไม่ยากทำก็ต้องทำด้วยความมั่นใจในตนเอง

- การพูดจาของผู้หญิงต้องพูดจาแต่เรื่องดีๆ ไม่พูดเรื่องไม่ดี พูดเหมาะสมกับกาลเทศะ ผู้หญิงต้องระวังการใช้ภาษา เพราะการพูดไม่ดีย่อมนำมาซึ่งปัญหาต่างๆได้

- รูปร่างหน้าตาของผู้หญิงจำต้องสะอาด ชำระสิ่งสกปรกและล้างฝุ่น เตรียมเสื้อผ้า และเครื่องแต่งกายให้สะอาด อาบน้ำไม่ให้มีขี้โคลนในร่างกาย

- ความสามารถทางงานบ้านและงานฝีมือของผู้หญิง คือ การทอผ้าปั่นใยด้วยความตั้งใจ ไม่ชอบเล่นและหัวเราะ เตรียมเหล้ากับอาหารและต้อนรับแขกอย่างดี

1.2 การพุดจา ผู้หญิงที่ฉลาดต้องระมัดระวังรักษาคำพูดเพื่อรักษาความสัมพันธ์ในเครือญาติ อย่าให้เกิดความเสียหายแก่ครอบครัว ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว แม้ว่าเห็นกับตาก็ห้ามพุด แม้ได้ยินก็จงทำตัวเหมือนไม่ได้ยิน ถ้าไม่สำคัญก็อย่าพุด ดังนั้น การระวังคำพูดจึงสำคัญที่สุด

1.3 กริยามารยาท มีกฎแห่งชายกับหญิงที่ใช้กันอย่างเข้มงวดเพื่อสร้างระเบียบวินัยสังคม ผู้หญิงผู้ชายห้ามนั่งชิดกัน ห้ามใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือหวีร่วมกัน และห้ามรับหรือให้สิ่งเหล่านี้แก่กัน โดยเด็ดขาด ระหว่างพี่สะใภ้กับน้องชายสามีอย่าเยี่ยมกันเป็นการส่วนตัว อย่าพุดจาเสียงดัง เวลาเข้าบ้านและออกบ้านต้องระมัดระวังโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงชั้นสูงเกือบจะไม่มีอิสรภาพในการออกนอกบ้านนอกจากมีเรื่องสำคัญมากในครอบครัว เมื่อต้องไปข้างนอกเพราะมีพิธีสมรสหรืองานศพของญาติพี่น้องหรือเพื่อนสามารถออกจากบ้านได้แต่ต้องนั่งข้างในสุดของห้อง และห้ามมองออกข้างนอก เมื่อมีงานสำคัญต่างๆ การแบ่งแยกผู้หญิงผู้ชายเป็นไปได้อย่างยาก ต้องให้มีความระมัดระวัง

หมวดที่สอง : การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีศีลธรรมเป็นการสั่งสอนผู้หญิงให้ปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้แก่ บิดา มารดา สามี และญาติพี่น้องของสามี รวมไปถึงสั่งสอนเรื่องคูครองและการแต่งงาน

2.1 การปฏิบัติต่อบิดามารดาในฐานะลูกสะใภ้ที่ดี ก่อนแต่งงานต้องมีความกตัญญูต่อบิดามารดาของตน เมื่อแต่งงานไปต้องปรนนิบัติต่อบิดามารดาของสามีแทนบิดามารดาของตน และควรให้ความสำคัญกับบิดามารดาของสามีมากกว่าบิดามารดาของตนเอง การปรนนิบัติบิดามารดาของสามีสำคัญกว่าความรักระหว่างสามีภรรยา ภรรยาที่ว่าด้วยการดูแลความเจ็บไข้ได้ป่วยนั้น เป็นของผู้หญิง นั่นคือ อย่าออกห่างคนไข้แม้ว่าคนไข้ไม่ยอมรับประทาน พยายามเตรียมอาหารไป และชวนให้รับประทานบ่อยๆ ต้องดูแลทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความตั้งใจจริง

2.2 การปฏิบัติต่อสามีในฐานะภรรยาที่ดี หญิงและชายมีการแบ่งแยกตามความแตกต่างของลักษณะนิสัย โดยเปรียบเทียบกับลักษณะของหยินและหยาง ซึ่ง “หยาง” หมายถึงผู้ชายหรือ

พลังที่เข้มแข็ง ส่วน “หยิน” หมายถึงผู้หญิงหรือความอ่อนโยน ผู้ชายนับถือสิ่งที่เข้มแข็งเป็นสำคัญ ผู้หญิงถือสิ่งที่อ่อนบางเป็นสิ่งสวยงาม เนื่องจากผู้หญิงและผู้ชายมีลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนกันจึงมีบทบาทและหน้าที่ต่างกัน คือ สามีต้องปกครองดูแลภรรยาและภรรยาต้องปรนนิบัติสามี หน้าที่ของภรรยาทั้งงานในบ้าน คือ หน้าที่ต้องอยู่กับการเตรียมและจัดหาอาหารและเสื้อผ้าในครอบครัว ไม่ให้ภรรยาเข้าร่วมการเมืองและไม่ให้ทำเรื่องใหญ่หรือเรื่องสำคัญของครอบครัว ผู้หญิงและชายต้องเคารพในบทบาทซึ่งกันและกัน และเชื่อสัจต่ชีวิตคู่จึงจะมีความสุข ภรรยาต้องเชื่อฟังและเคารพนับถือสามี แม้ว่าภรรยาทั้งสามีมีสถานภาพเท่าเทียมกันแต่สามีนั้นเปรียบเสมือนเป็นฟ้า ภรรยาจึงควรที่จะต้องเคารพนับถือและปรนนิบัติสามีเช่นบิดาของตน ต้องเชื่อฟังและอย่าคัดค้านเด็ดขาด ในชีวิตผู้หญิงมีสามีได้คนเดียวและสามีคือคนที่สำคัญที่สุดในชีวิต ภรรยาต้องไม่หึงหวงแม้มีเรื่องเล็กน้อยก็ต้องปรึกษาสามีก่อนเสมอ การใช้ชีวิตคู่ต้องปฏิบัติต่อกันเหมือนแขกคนสำคัญ การปฏิบัติต่อญาติพี่น้องสามีในครอบครัวเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงในครอบครัวและกล่าวว่าหนทางเดียวที่จะรักษาความสงบสุขในครอบครัวได้ก็คือความอดทน การเป็นแม่บ้านและการแต่งงานนั้นควรพิจารณาถึงฐานะอุปนิสัยและความประพฤติของว่าที่ลูกเขยหรือลูกสะใภ้ รวมถึงพื้นเพของครอบครัวเขาก่อนเสมอ อย่าดูแต่ความร่ำรวยหรือฐานะมั่นคงเพียงอย่างเดียว

หมวดที่สาม : การเป็นแม่บ้านที่ดี

3.1 รู้จักขยันขันแข็งในงานบ้าน ภาระหน้าที่ว่าด้วยการขยันทำงานบ้าน คือ ต้องปรนนิบัติบิดามารดาสามี เลี้ยงลูก การจัดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษและการทอดผ้า จนถึงเตรียมอาหารทุกมื้อ งานบ้านทั้งหมดตกอยู่ที่มือของแม่บ้าน สตรีมีหน้าที่ทำงานบ้านและควบคุมดูแลงานบ้าน จึงต้องขยันทำงานบ้านเอาใจใส่บ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย

3.2 รู้จักการจัดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ เกาหลินับถือวิญญาณของบรรพบุรุษจึงมีพิธีเช่นไหว้ ผู้หญิงจึงต้องเป็นผู้รู้จักวิธีการจัดพิธีและเตรียมเครื่องเช่น เป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ต้องจัดและเตรียมด้วยความตั้งใจจริง ความบริสุทธิ์ใจและรอบคอบ

3.3 รู้จักต้อนรับแขก เรื่องนี้มีความสัมพันธ์กับศักดิ์ศรีและความมีหน้ามีตาของสามีมากที่เพราะแขกที่มาบ้านจะประทับใจมากเพียงใดขึ้นอยู่กับ การต้อนรับของเจ้าบ้าน ผู้หญิงต้องต้อนรับ

ให้ดีโดยให้บริการอาหารอย่างดี หากไม่ต้อนรับด้วยไมตรีจิต เพียงแค่ครั้งสองครั้งแขกคนนั้นจะไม่มาอีก ให้อำนวยความสะดวกโดยไม่แบ่งแยกคนชั้นสูงกับคนชั้นต่ำหรือคนรวยและคนจน

3.4 รู้จักประหยัด ผู้หญิงต้องรู้จักใช้สอยอย่างประหยัด และรู้วิธีเก็บออมทรัพย์สมบัติ

3.5 รู้จักใช้คน สตรีชนชั้นสูงในฐานะแม่บ้านต้องรู้จักใช้คน ต้องมีความเข้าใจ ความเห็นใจ ให้ความเมตตาและมีน้ำใจต่อบ่าวไพร่ ถ้าบ่าวไพร่ทำผิดก็ตักเตือนแต่โดยดี อย่าใช้ความกดดันและความเข้มงวดอย่างเดียว ต่างคนต่างมีความสามารถของตน อย่าให้ทำสิ่งที่เกินความสามารถ อย่าค่าพำร่าเพื่อ ถ้าไม่มีครอบครัวให้คนรับใช้คนอื่นช่วยดูแลตนเอง

หมวดที่สี่ : การเป็นมารดาที่ดี

4.1 การสั่งสอนลูกก่อนคลอด ในเกาหลีมีความเชื่อว่าลูกในท้องจะได้รับความกระทบกระเทือนจากพฤติกรรมของมารดา ผู้เป็นแม่ที่กำลังตั้งครรภ์อยู่จึงต้องมีความระมัดระวังการปฏิบัติตนต่างๆ เช่น ขณะที่ตั้งครรภ์ไม่ควรรับประทานอาหารไม่ดีหรือนอนบนพื้นที่เอียง รักษาตัวให้ดี และทำตัวให้เรียบร้อย เมื่อคลอดลูกจะได้เป็นคนเรียบร้อย ลูกมักจะเป็นเหมือนมารดาเพราะลูกอยู่ในท้องมารดาเป็นเวลา 10 เดือน

4.2 การเลี้ยงดูและสั่งสอนลูก มีการแนะนำวิถีทางและเนื้อหาการสอนตามเพศและวัยของลูกอย่างละเอียด ความผิดของลูกทั้งหมดอยู่ที่การสั่งสอนของแม่ เน้นบทบาทที่สำคัญของมารดาต่อการอบรมสั่งสอนลูกเป็นอย่างมาก การเลี้ยงดูและกระทำของมารดามีอิทธิพลในการหล่อหลอมให้ลูกเจริญเติบโตขึ้นมาในลักษณะตามที่ต้องการได้ แม่ประพฤติเช่นไรลูกก็มักจะประพฤติปฏิบัติตามแม่เช่นนั้น (คีน เฮ ซิน, 2543 : 8 อ้างถึงใน สุกัญญา อินตะโคด, 2550)

4. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สารนิพนธ์เรื่อง The Handmaiden : ความปรารถนาและชัยชนะของสตรี จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดขงจื้อที่มีอิทธิพลต่อผู้หญิงในสังคมเกาหลี รวมถึงวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมเกาหลีที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์ จากการศึกษาพบว่าสังคมเกาหลีเป็นสังคมของผู้ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) มาตั้งแต่ยุคสามอาณาจักร อันเนื่องมาจากการรับเอาอิทธิพลแนวคิดตามแบบลัทธิขงจื้อเข้ามาในสังคม ซึ่งวัฒนธรรมแนวคิดตามแบบขงจื้อนี้ได้ให้ความสำคัญกับผู้ชายให้มีอำนาจและอยู่เหนือกว่าผู้หญิงในทุกๆด้าน ตามความเชื่อที่ว่าทั่วทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง คือให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของสังคม ตามแนวคิด “สามกั๊ก โอรยุ่น” หมายถึง ข้อบัญญัติ 5 ประการที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวหรือสังคมเดียวกัน โดยกฎหลักของสังคมตามแนวคิดของขงจื้อคือเป็นสังคมที่ผู้ชายปกครองผู้หญิง อยู่ในฐานะผู้นำครอบครัว ทำให้สถานะภาพของผู้หญิงเกาหลีนั้นตกอยู่ภายใต้การคุ้มครองของเพศชาย มีหน้าที่เชื่อฟังคำสั่งสอน ดูแลปรนนิบัติและอยู่ในโอวาทของหัวหน้าครอบครัว สามีและลูกชาย นอกจากนี้ยังถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวเฉพาะภายในบริเวณบ้าน มีบทบาทในการดูแลความเรียบร้อยและกิจการต่างๆภายในบ้าน อาจกล่าวได้ว่า ตามทัศนะของแนวคิดขงจื้อที่มีต่อสตรีนั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเพศหญิงมากนัก เพศหญิงยังคงถูกจำกัดขอบเขตในการใช้ชีวิต การประกอบอาชีพ รวมไปถึงโอกาสในการได้รับการศึกษาอีกด้วย เนื่องจากเห็นว่าเมื่อแต่งงานไปแล้วก็ต้องทำหน้าที่ดูแลกิจการงานต่างๆในบ้านของสามีจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษาที่สูง ทำให้ผู้หญิงถูกลดสถานภาพและบทบาทให้เป็นเพียงแม่และเมีย

ส่วนการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับภาพยนตร์นั้น สะท้อนให้เห็นว่านอกจากผู้หญิงจะถูกลดสถานภาพและบทบาท รวมถึงถูกจำกัดขอบเขตและพื้นที่ในการใช้ชีวิตแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงการกดขี่และการถูกกระทำจากโครงสร้างระบอบสังคมของผู้ชายเป็นใหญ่ กล่าวคือ มีความต้องการในการควบคุมร่างกายและทำให้ผู้หญิงกลายเป็นเพียงวัตถุทางเพศเพื่อสร้างความปรารถนาและตอบสนองความต้องการของผู้ชายเท่านั้น

บรรณานุกรม

- กรศิริ คตภูธร และ ชูจิต ชายทวีป. การศึกษาหลักจริยศาสตร์ของขงจื้อ **A Study of the Ethical Principles of Confucianism.** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://center.bkkthon.ac.th/journal/upload/doc/spit/6/files/2.pdf>
- เกรียงไกร ช่องแสงเส็ง. **ชายเป็นใหญ่ หญิงเป็นรอง ในสังคมเกาหลีใต้.** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://culture.bsru.ac.th/document/korean%20womens.pdf>
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. **การเมืองเกาหลีใต้.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2547.
- จันทรัตน์ ธรรมวงศ์. **ประเทศเกาหลีใต้.** ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2552
- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. **เมื่อผู้หญิงคิดจะมีหมวด : การต่อสู้ “ความจริง”ของเรื่องเพศในสภาผู้แทนราษฎร.** กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2550.
- ดำรง ฐานดี. **สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.
- ปาริชาติ รัตนสีมา. **บันทึกเสวีรสาวเกาหลี.** กรุงเทพฯ : บริษัทแปลนพรีนติ้งจำกัด, 2546.
- ผู้หญิงในสังคมเกาหลี.** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www3.ru.ac.th/korea/article1/article21.pdf>
- พรชัย ตระกูลวารานนท์. **พื้นถิ่นแผ่นดินจีน.** กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2553.
- พรพิไล ฅม้งรักษ์สัตว. **ปรัชญาผู้หญิง.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ไพบูลย์ ปิตะเสน. **ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย.** กรุงเทพฯ : กงวุดิคุนากร, 2545.

สถานภาพของผู้หญิงในสังคมเกาหลี. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 17 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก

<http://www.ru.ac.th/korea/article/article5.htm>.

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา. เกาหลี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

สุกัญญา อินตะโตด. ขนบจารีตและค่านิยมขงจื้อกับการกดทับผู้หญิงเกาหลี. [ออนไลน์].

เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2559. เข้าถึงได้จาก

<http://v1.midnightuniv.org/midnight2544/0009999572.html>

สุกัญญา อินตะโตด. แดจังกึม ลัทธขงจื้อและสถานภาพของผู้หญิงเกาหลี. [ออนไลน์].

เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2559. เข้าถึงได้จาก

<http://v1.midnightuniv.org/midnight2544/0009999572.html>

สุวรรณนา สถาอนันท์. กระแสธารปรัชญาจีน ข้อโต้แย้งเรื่องธรรมชาติ อำนาจและจารีต.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สุวรรณนา สถาอนันท์. หลุนอี่ว : ขงจื้อสนทนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2551.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล : นางสาวปัทสรา สิทธิปัญญาพันธ์

วัน เดือน ปีเกิด : 21 สิงหาคม พ.ศ. 2537

ที่อยู่ : 61/2 ถ.ดำรงราษฎร์วิถี ต.ในเมือง อ.เมืองร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด 45000

ประวัติการศึกษา : สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จ.ร้อยเอ็ด

